

**LOSCHMIDT
LABORATORIES**

Využití molekulového modelování k inženýrství proteinů a hledání aktivních látek

Mgr. Jan Brezovský, Ph.D.

Loschmidtovy laboratoře, Ústav experimentální biologie a RECETOX, MU

- ❑ **Molekulové modelování**
- ❑ **Inženýrství proteinů**
  - Typické přístupy
  - Metody modelování
  - Příklady
- ❑ **Hledání aktivních látek**
  - Typické přístupy
  - Metody modelování
  - Příklady
- ❑ **Shrnutí**

❑ **Molekulové modelování**

❑ **Inženýrství proteinů**

- Typické přístupy
- Metody modelování
- Příklady

❑ **Hledání aktivních látek**

- Typické přístupy
- Metody modelování
- Příklady

❑ **Shrnutí**

- “Teoretická či výpočetní technika, která nám poskytne vhled do chování molekulárního systému.”

- **využití**
  - analýza struktury proteinů a předpověď jejich funkce
  - předpověď dynamiky a stability proteinů
  - předpověď interakcí mezi ligandem a proteinem či více proteiny
  - předpověď reakčních bariér a mechanismů enzymů
  - předpověď struktury nových proteinů a enzymů

□ popis pomocí

- výpočetní geometrie
- molekulové mechaniky
- kvantové mechaniky

□ typické metody

- geometrické metody
- molekulové dokování
- molekulová dynamika
- kvantová chemie
- *de novo* design
- ...

- Molekulové modelování
- **Inženýrství proteinů**
  - Typické přístupy
  - Metody modelování
  - Příklady
- **Hledání aktivních látek**
  - Typické přístupy
  - Metody modelování
  - Příklady
- **Shrnutí**

- **cíl: úprava struktury proteinu za účelem zlepšení vybraných vlastností**

- **tři hlavní přístupy**
  - racionální design
  - řízená evoluce
  - semi-racionální design

Proteinové inženýrství

RACIONÁLNÍ DESIGN

1. Počítačové modelování

2. Místně cílená mutagenese

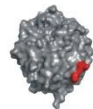
Samostatný mutovaný gen

3. Transformace

4. Exprese proteinu

5. Purifikace proteinu

6. *není aplikován*

Zkonstruovaný mutantní enzym

**VYLEPŠENÝ
ENZYM**

7. Biochemické testování

ŘÍZENÁ EVOLUCE

1. *není aplikováno*

2. Náhodná mutagenese

Knihovna mutovaných genů
(>10,000 klonů)

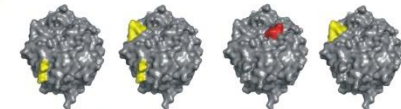
3. Transformace

4. Exprese proteinu

5. *není aplikována*

6. Screening a výběr

- stabilita
- selektivita
- afinita
- aktivita

Vybrané mutantní enzymy

Proteinové inženýrství

	Řízená evoluce	Semi-rationální design	Racionální design
Vysokoprostupný screening/selekce	zásadní	výhodou, ale není třeba	není třeba
Strukturní anebo funkční informace	není třeba	kterákoliv postačí	obě zásadní
Prozkoumání sekvenčního prostoru	rozsáhlé a náhodné	průměrné a cílené	omezené
Šance nalézt synergistické mutace	nízká	vysoká	průměrná

Semi-racionální design

- ❑ kombinuje výhody **racionálního a náhodného** přístupu
- ❑ výběr slibných míst **“hot-spoty”** k mutagenezi → tvorba tzv. **“smart libraries”**
- ❑ založené na **znalosti** struktury či funkce proteinu
- ❑ 😊 vysokopropustný screening běžně není potřeba
- ❑ 😊 zvýšená šance získat varianty s požadovanými vlastnostmi
- ❑ 😞 požaduje jistou znalost strukturně-funkčních vztahu modifikovaného proteinu, 😊 ale ne příliš detailní

Racionální design

- ❑ **místně-cílené** změny ve struktuře cílového proteinu
- ❑ pár aminokyselinových substitucí, pro které je predikováno zlepšení cílových vlastností
- ❑ založeno na **detailních znalostech** struktury, funkce a mechanismu proteinu
- ❑ 😊 relativně snadná charakterizace navržených variant
- ❑ ☹️ komplexita strukturně-funkčních vztahu proteinů
- ❑ ☹️ požadavek na zkušenosti s molekulovým modelováním

❑ Molekulové modelování

❑ **Inženýrství proteinů**

- Typické přístupy
- **Metody modelování**
- Příklady

❑ Hledání aktivních látek

- Typické přístupy
- Metody modelování
- Příklady

❑ Shrnutí

Modelování pro semi-racionální design

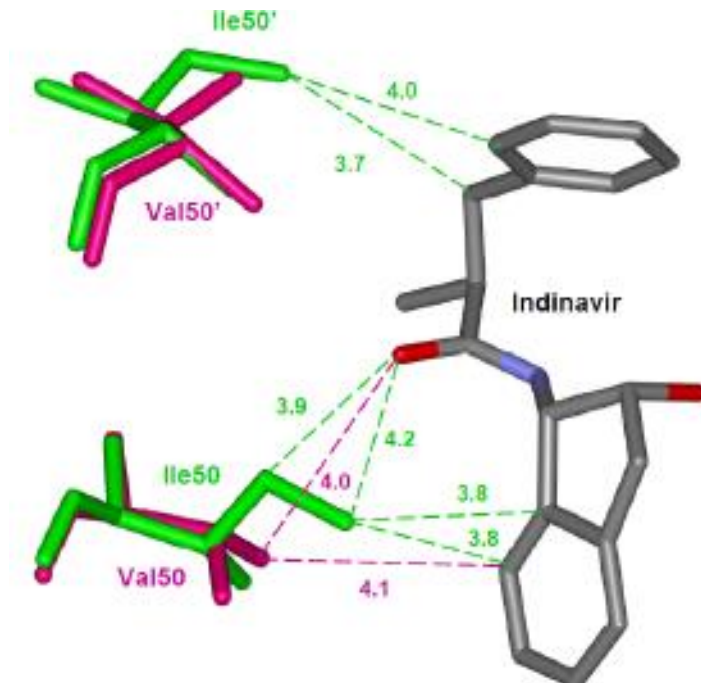
- identifikace relevantních residuů jako hot-spotů pro vylepšení
  - stability
  - katalytických vlastností

Hot-spoty pro vylepšení katalytických vlastností

- residua účastnící se vazby substrátů, stabilizace tranzitního stavu či transportu substrátů-produktů → mutace pak mohou vylepšit či narušit vazbu, katalýzu či transport
  - residua tvořící **interakce s ligandem**
  - residua tvořící **vazebnou kapsu**
  - residua tvořící **transportní tunely**

Analýza protein-ligand interakcí

- vizualizace struktury protein-ligand komplexu
  - experimentální struktury (wwPDB)
  - molekulové dokování
  - nástroje: Pymol, LigPlot, PDBSum, ...

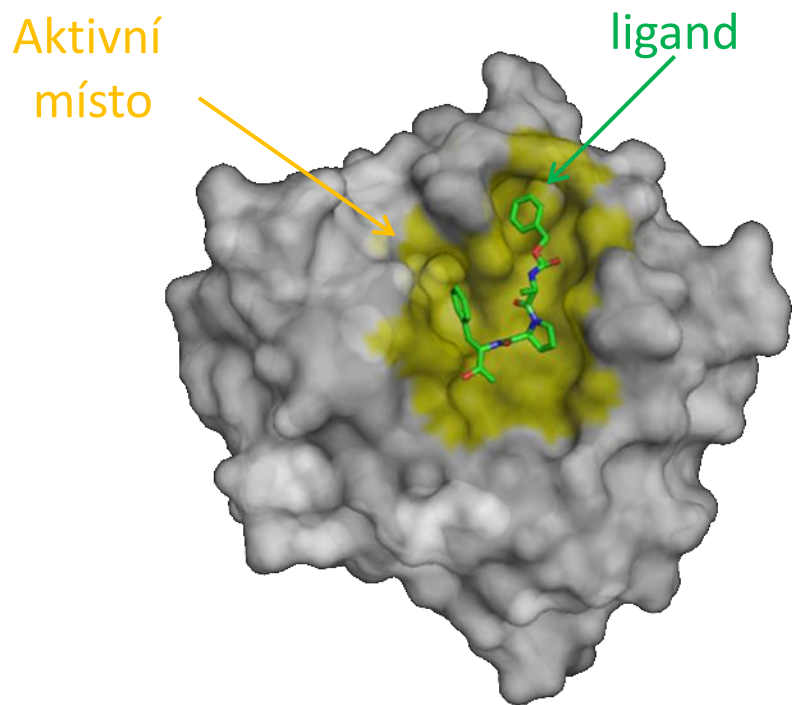
Analýza funkčních kapes

- vazebná a aktivní místa proteinů se často nachází v **kapsách, kavitách či žlábcích** struktury.
  - většina residuí v těchto kapsách/kavitách může během katalytického cyklu přijít do kontaktu s ligandem
- je možné vybrat residua která pravděpodobně budou interagovat s ligandem i bez znalosti komplexu

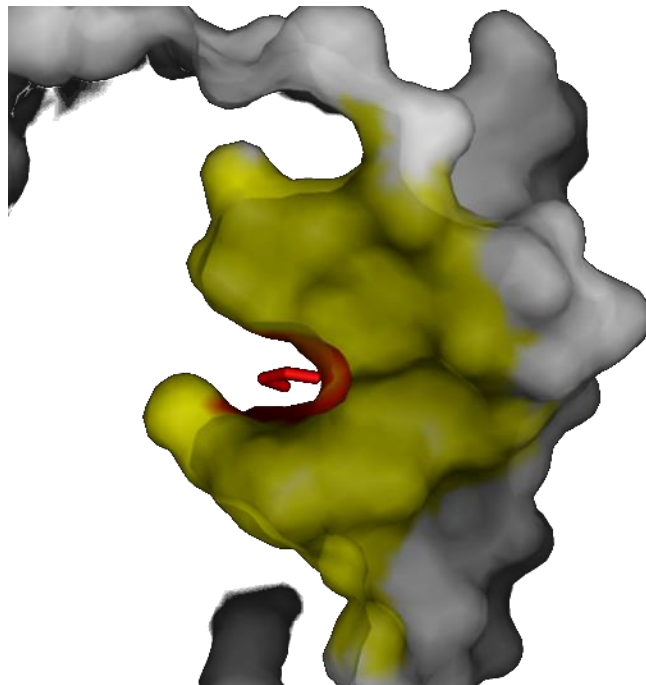
Analýza funkčních kapes

- vazebná a aktivní místa proteinů se často nachází v kapsách, kavitách či žlábcích struktury.

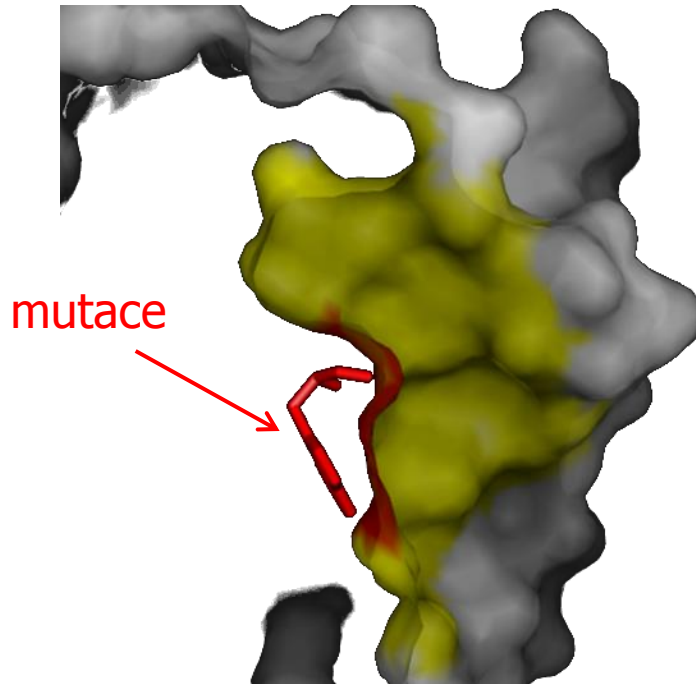
Analýza funkčních kapes

- vazebná a aktivní místa proteinů se často nachází v kapsách, kavitách či žlábcích struktury.

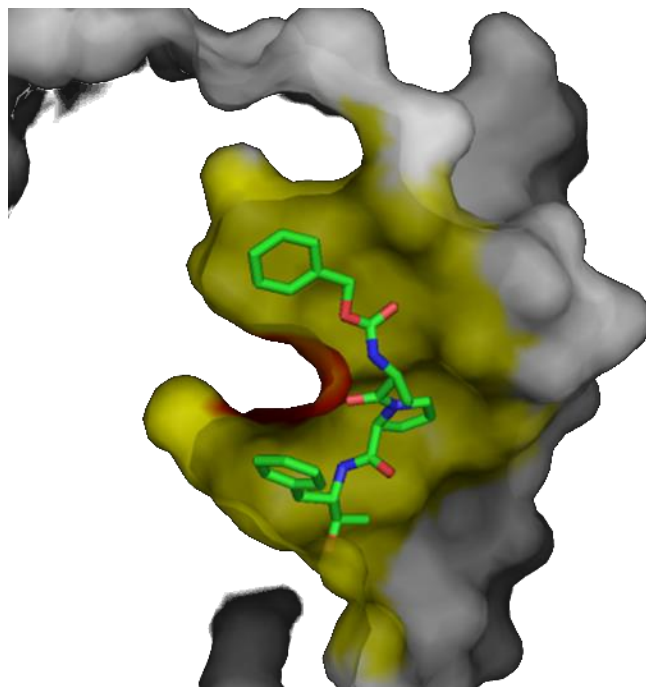
Analýza funkčních kapes

- vazebná a aktivní místa proteinů se často nachází v kapsách, kavitách či žlábcích struktury.

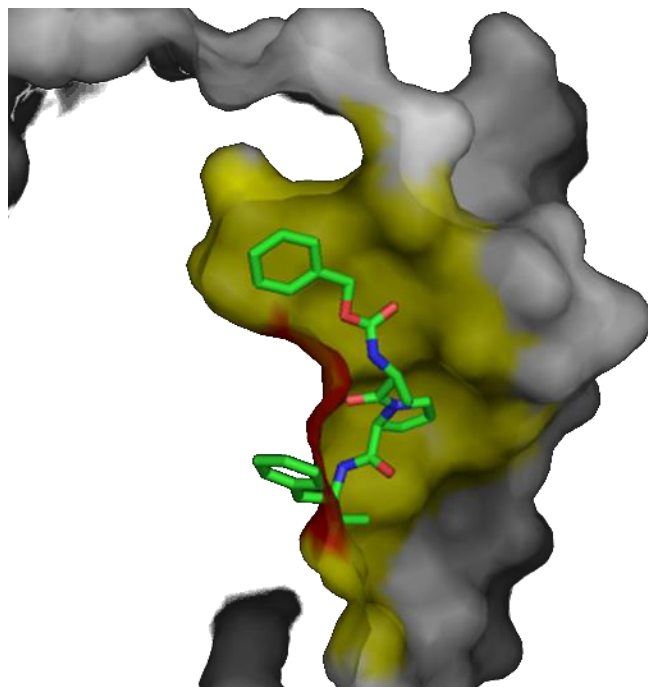
Analýza funkčních kapes

- vazebná a aktivní místa proteinů se často nachází v kapsách, kavitách či žlábcích struktury.

Analýza funkčních kapes

- vazebná a aktivní místa proteinů se často nachází v kapsách, kavitách či žlábcích struktury.

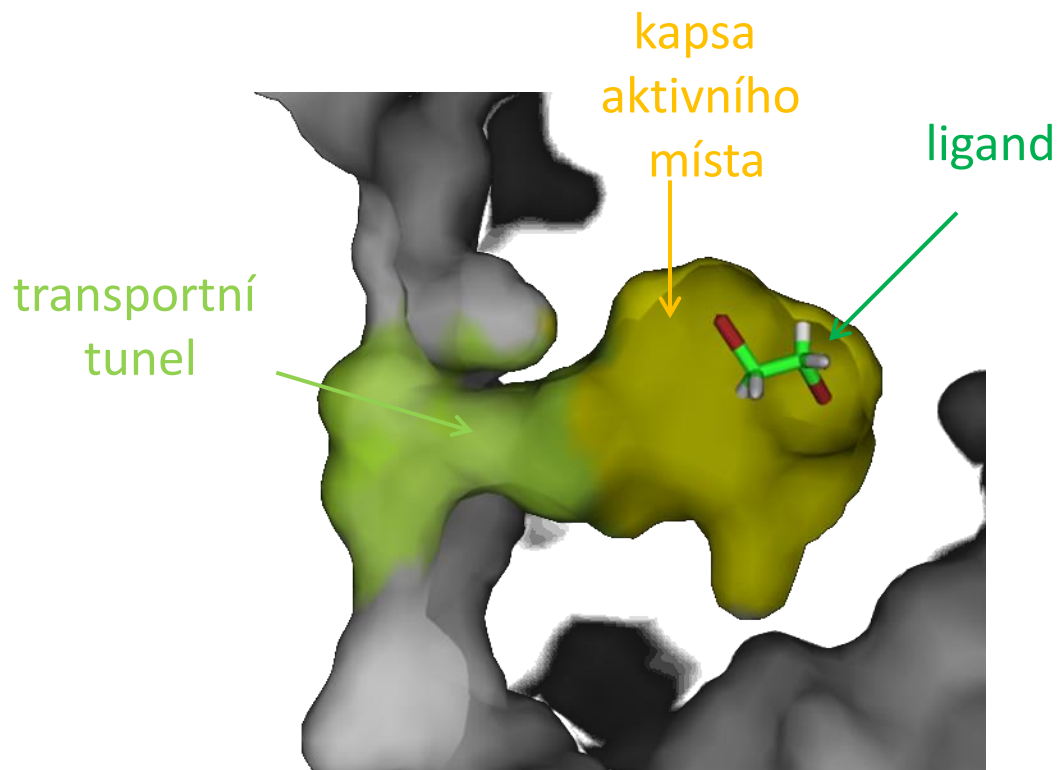

Analýza transportních tunelů

- zanořená vazebná a aktivní místa jsou spojena se povrchem pomocí **transportních tunelů**
  - umožňují selektivní transport molekul
  - jejich mutace může urychlit či omezit transport nativních ligandů či umožnit transport nových ligandů

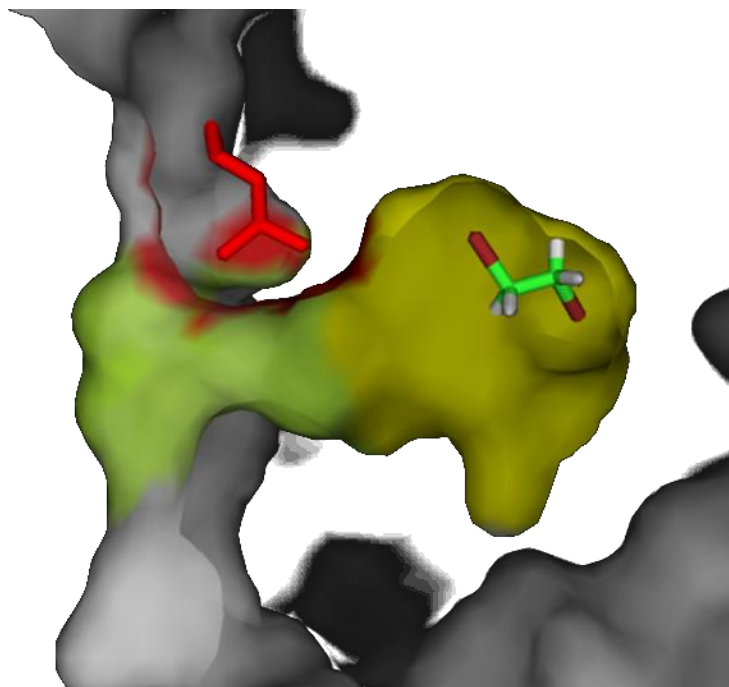
Analýza transportních tunelů

- zanořená vazebná a aktivní místa jsou spojena se povrchem pomocí transportních tunelů

Analýza transportních tunelů

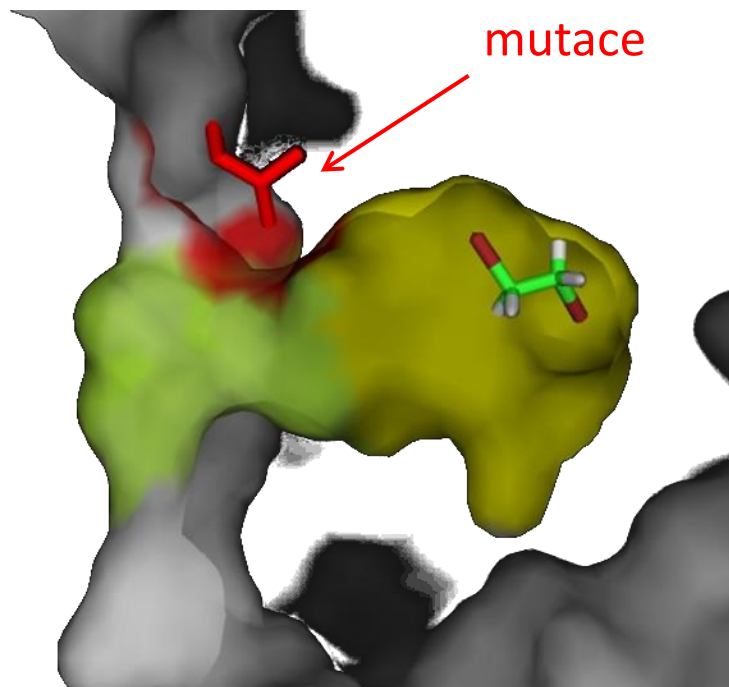
- zanořená vazebná a aktivní místa jsou spojena se povrchem pomocí transportních tunelů

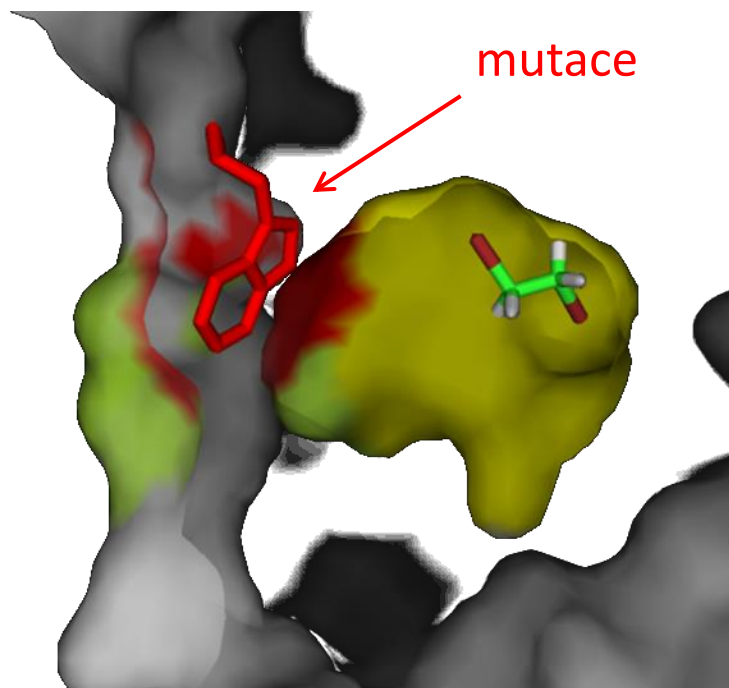
Analýza transportních tunelů

- zanořená vazebná a aktivní místa jsou spojena se povrchem pomocí transportních tunelů

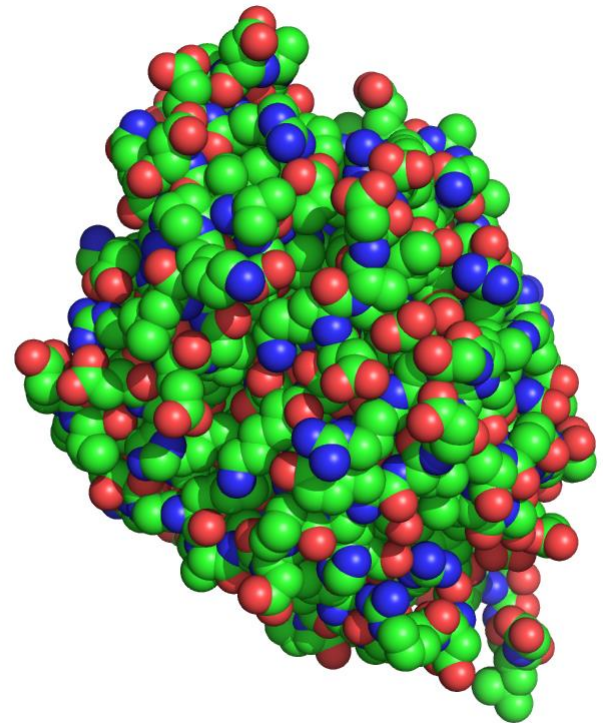

Analýza transportních tunelů

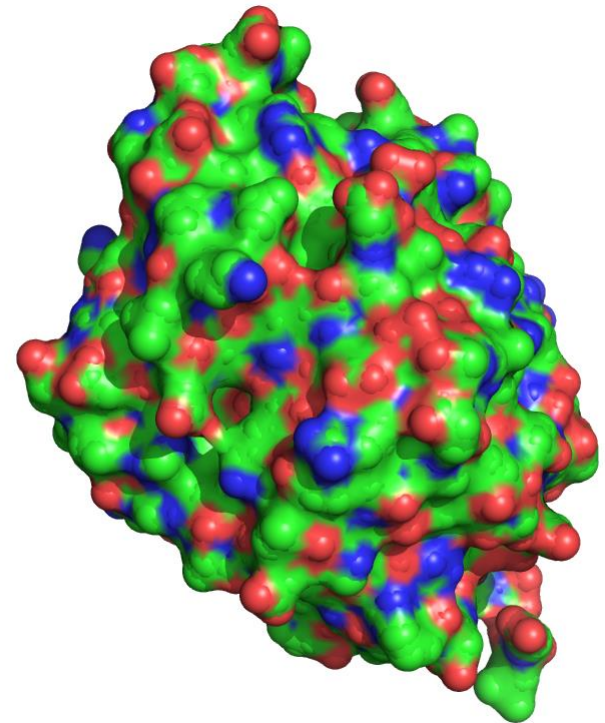
- zanořená vazebná a aktivní místa jsou spojena se povrchem pomocí transportních tunelů

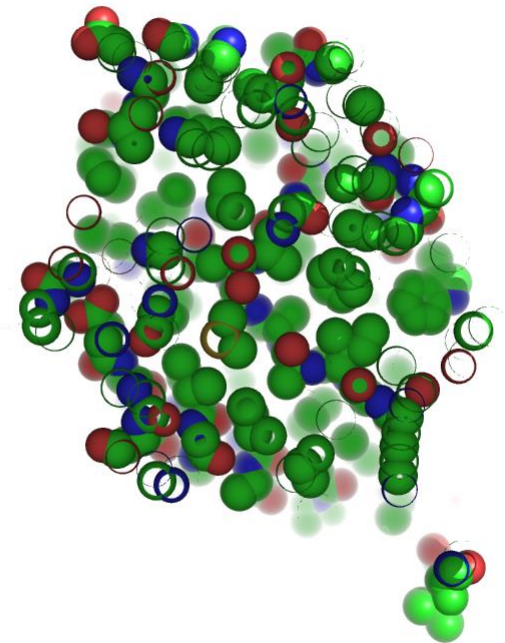
- **studium geometrie proteinů**
  - netriviální - struktura proteinů je velmi členitá

- **studium geometrie proteinů**
  - netriviální - struktura proteinů je velmi členitá

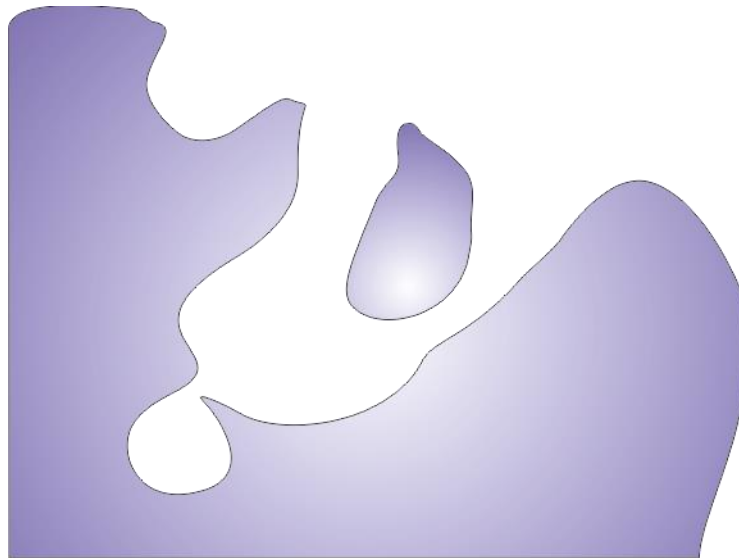

- **studium geometrie proteinů**
  - netriviální - struktura proteinů je velmi členitá

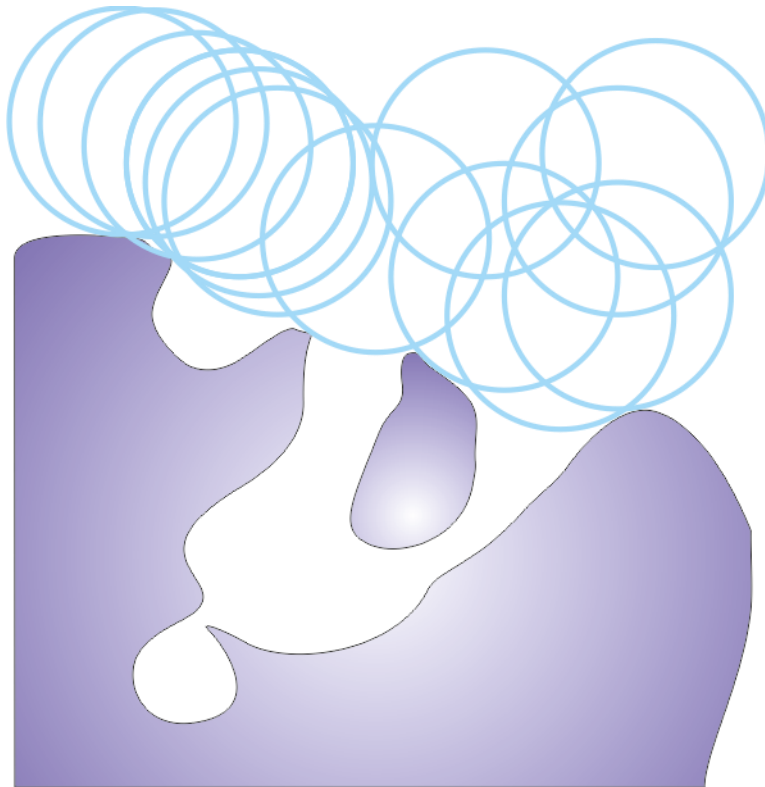
Identifikace kapes a dutin

- **přístupnost prostoru sondám o rozdílné velikosti**
  - kavity, kapsy či žlábkky
  - nástroje: **3V**, HOLLOW, LIGSITE, PASS, SURFNET či **fpocket**

Identifikace kapes a dutin

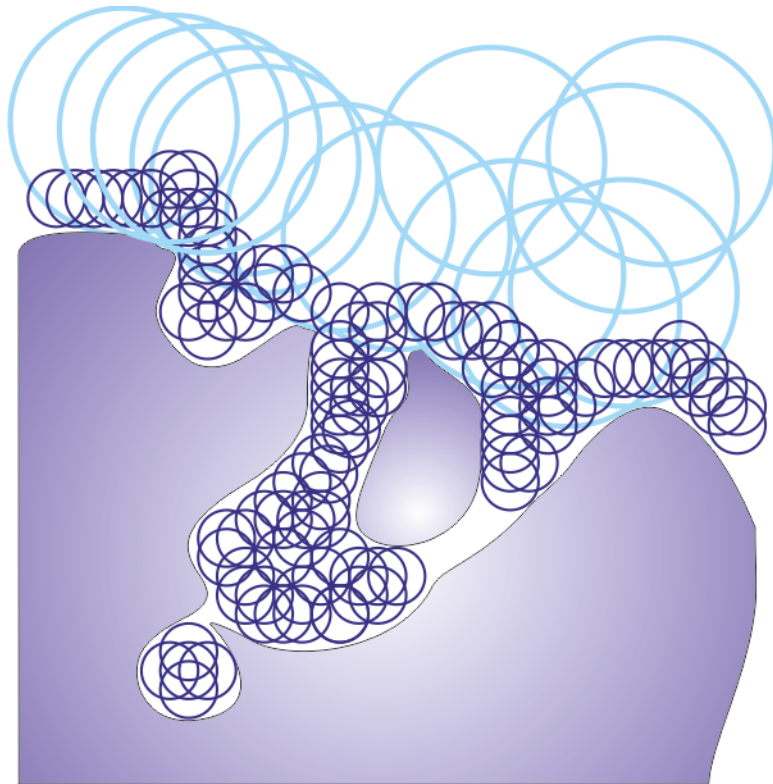
- **přístupnost prostoru sondám o rozdílné velikosti**
  - kavity, kapsy či žlábký
  - nástroje: **3V**, HOLLOW, LIGSITE, PASS, SURFNET či **fpocket**

Identifikace kapes a dutin

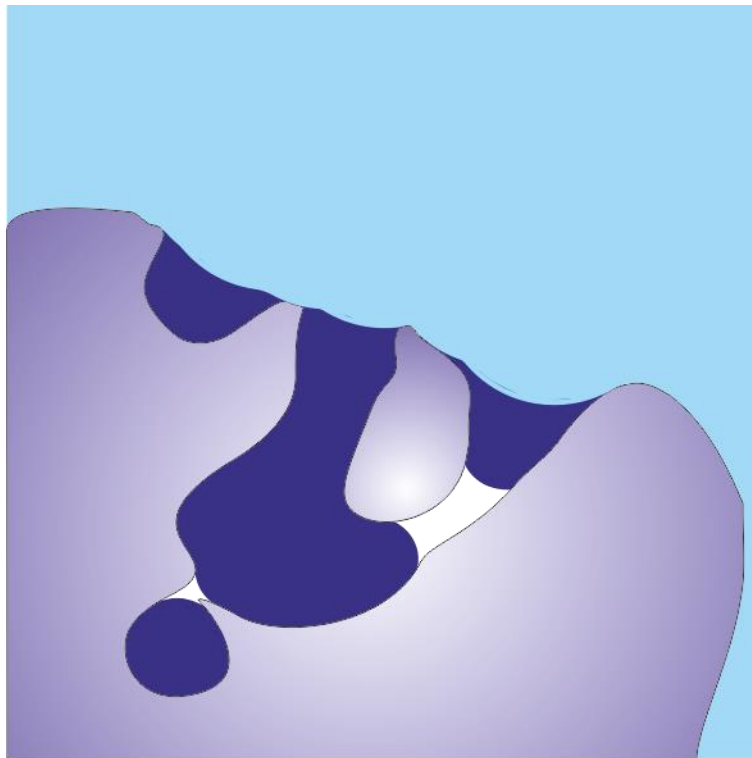
- **přístupnost prostoru sondám o rozdílné velikosti**
  - kavity, kapsy či žlábký
  - nástroje: **3V**, HOLLOW, LIGSITE, PASS, SURFNET či **fpocket**

Identifikace kapes a dutin

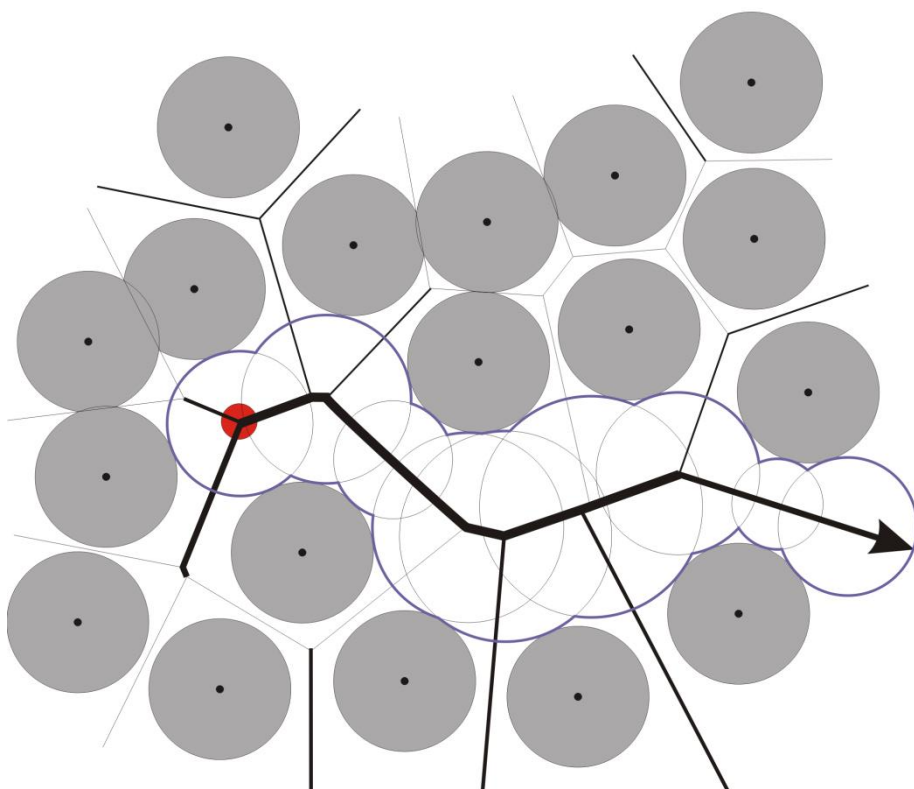
- **přístupnost prostoru sondám o rozdílné velikosti**
  - kavity, kapsy či žlábký
  - nástroje: **3V**, HOLLOW, LIGSITE, PASS, SURFNET či **fpocket**

Identifikace tunelů

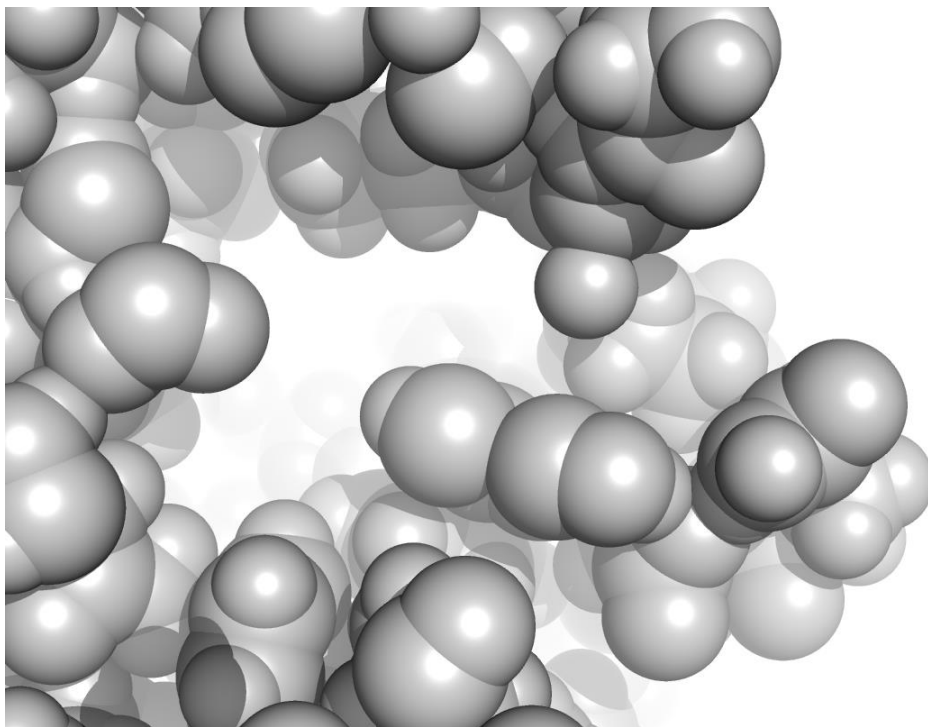
□ grafové algoritmy

- transportní cesty
- nástroje: **CAVER**, MOLAXIS či MOLE

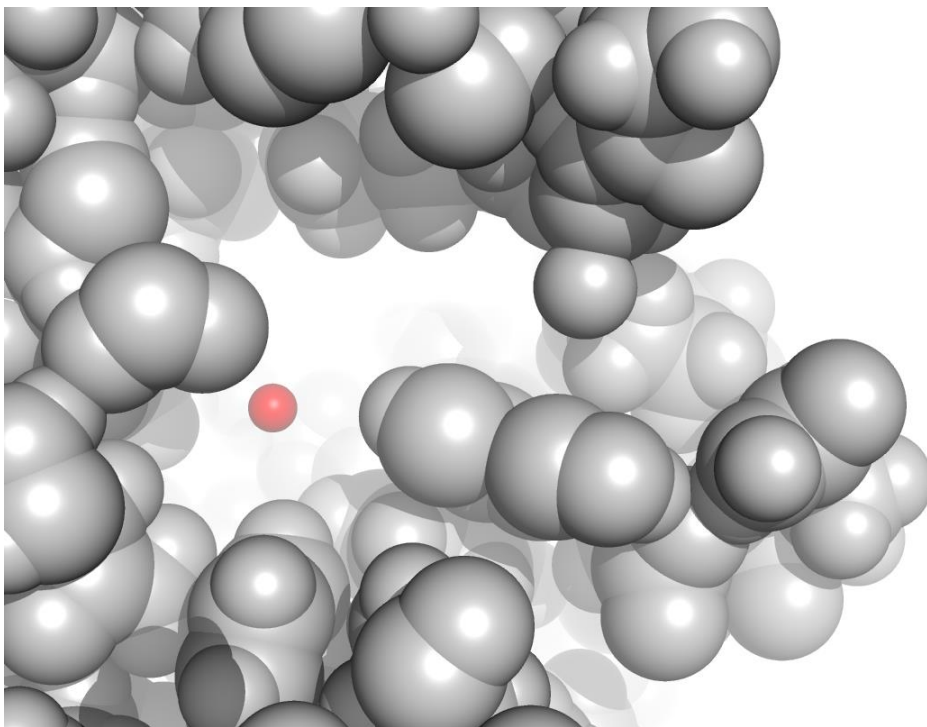
Identifikace tunelů

- **grafové algoritmy**
  - transportní cesty
  - nástroje: **CAVER**, MOLAXIS či MOLE

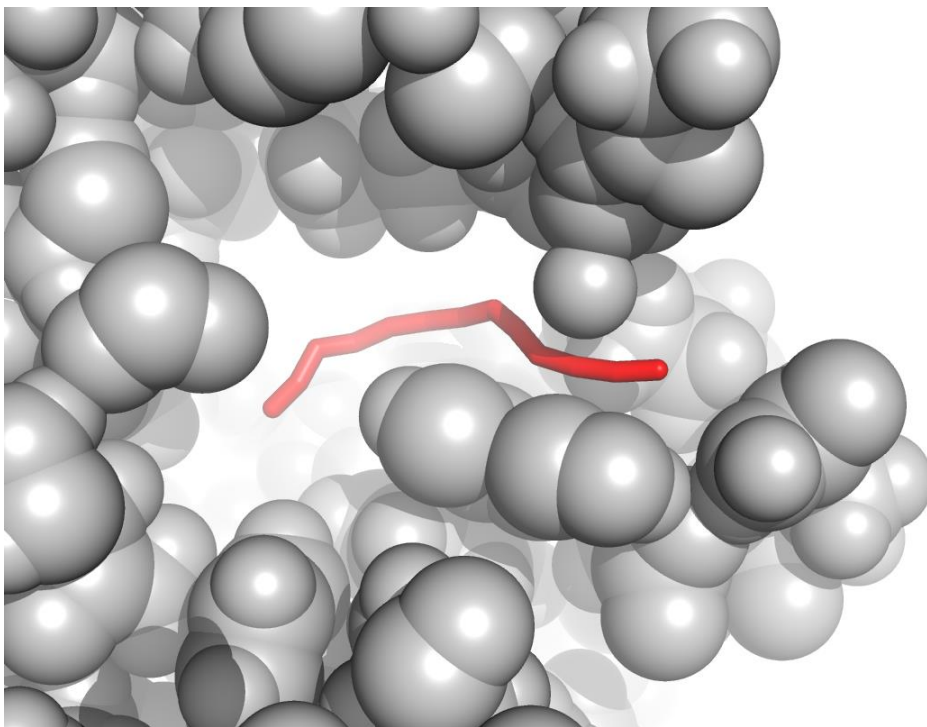
Identifikace tunelů

- **grafové algoritmy**
  - transportní cesty
  - nástroje: **CAVER**, MOLAXIS či MOLE

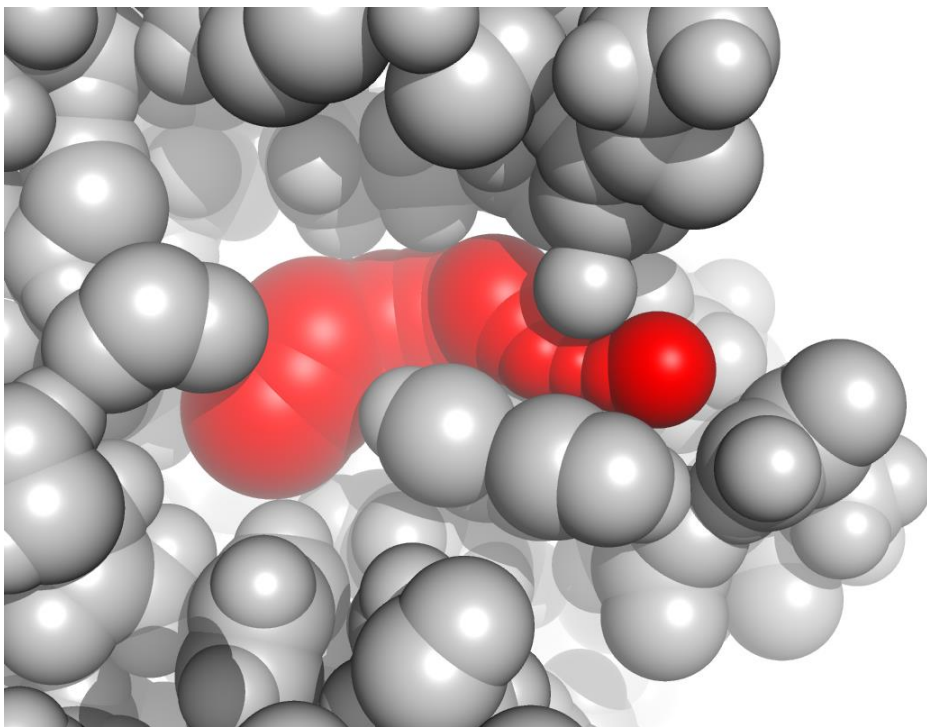
Identifikace tunelů

- **grafové algoritmy**
  - transportní cesty
  - nástroje: **CAVER**, MOLAXIS či MOLE

Identifikace tunelů

- **grafové algoritmy**
  - transportní cesty
  - nástroje: **CAVER**, MOLAXIS či MOLE

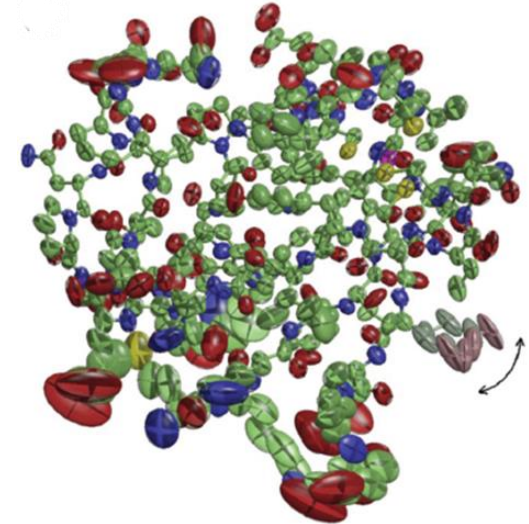
Hot-spoty pro vylepšení stability

- ❑ **velmi flexibilní residua** – zanesení residuí která strukturu znehyní
- ❑ **residua v transportních tunelech**

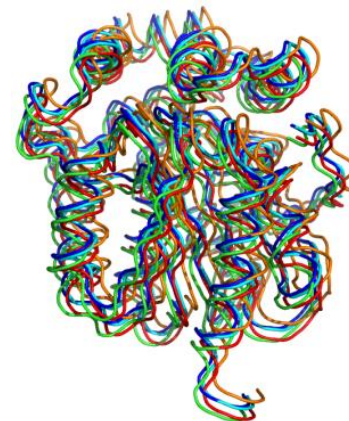

Identifikace flexibilních residuí

- z krystalografie pomocí **termálních B-factors**
  - odpovídají úrovni termálního pohybu atomů

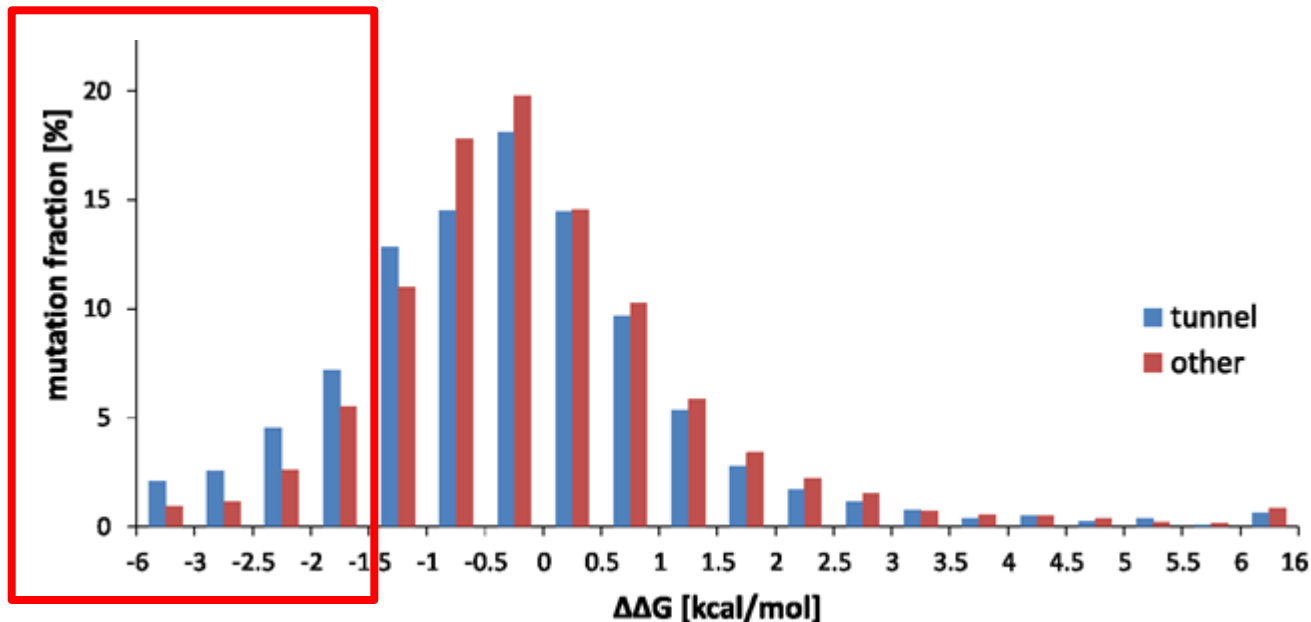
- **analýzou ansámblu** z NMR či molekulové dynamiky

Resiuda v tunelech

- saturační mutagenéze v tunelových residuích s 2× vyšší pravděpodobností povede k signifikantnímu nárůstu stability než mutagenéze v jiných oblastech proteinu

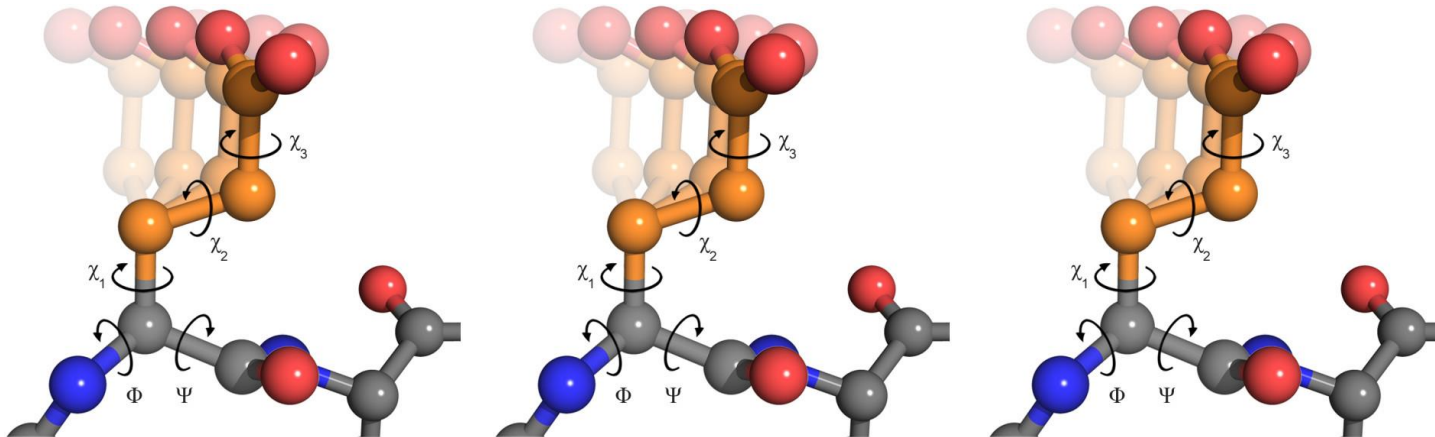

- ❑ **základem je predikce struktury modifikovaného proteinu**
- ❑ **následně je hodnocen vlivu mutace na**
  - stabilitu
  - katalytické vlastnosti

Predikce struktury mutantního proteinu

□ princip

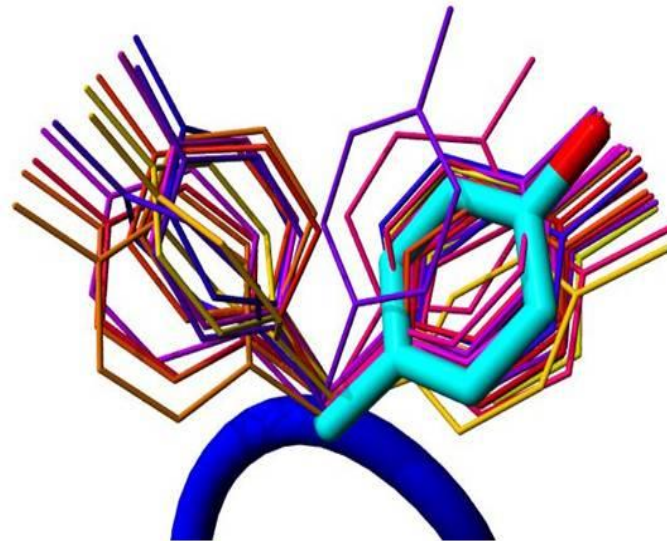
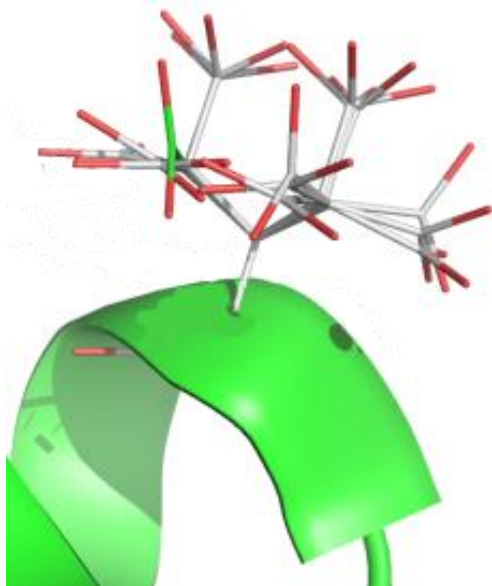
- mutované residuum je potřeba vložit do struktury v optimální konformaci vzhledem k jeho okolí a současně upravit konformace okolích residuí v důsledku mutace tak aby struktura měla co nejnižší energii – **těžký kombinatorický problém**

Predikce struktury mutantního proteinu

□ řešení

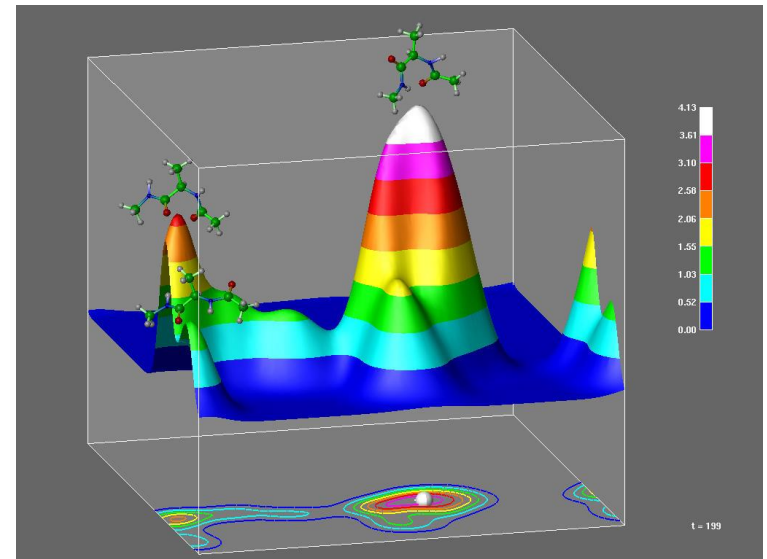
- reprezentace reziduí pomocí knihovny rotamerů (konformace běžně pozorované v sáde kvalitních X-ray struktur)

Predikce struktury mutantního proteinu

□ řešení

- výběr navzájem kompatibilní sady rotamerů probíhá stochasticky (Monte Carlo či genetické algoritmy) dle energie přiřazené zjednodušeným silovým polem
- často kombinováno z minimalizací energie

Predikce stability mutantního proteinu

□ změna energie divokého typu a mutantu

- silové pole
- empirické skórovací funkce
- strojové učení

□ vhodné nástroje

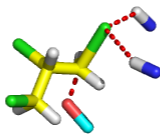
- FoldX
- ERIS
- Rosetta
- ...

Predikce vlivu mutace na funkci proteinu

- ❑ **změna vazebné energie ligandu**
  - molekulový doking + molekulová dynamika
- ❑ **změna reakční bariéry/mechanismu**
  - kvantová chemie či QM/MM molekulová dynamika
- ❑ **změna rychlosti/mechanismu transportu**
  - grafové algoritmy, molekulová dynamika, ...

De novo design enzymů

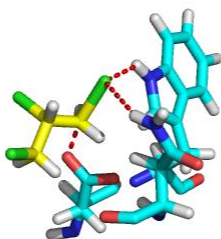
- **cíl: predikovat strukturu stabilizující transiční stav reakce**
  - definice theozymu – substrát v TS a nezbytné funkční skupiny

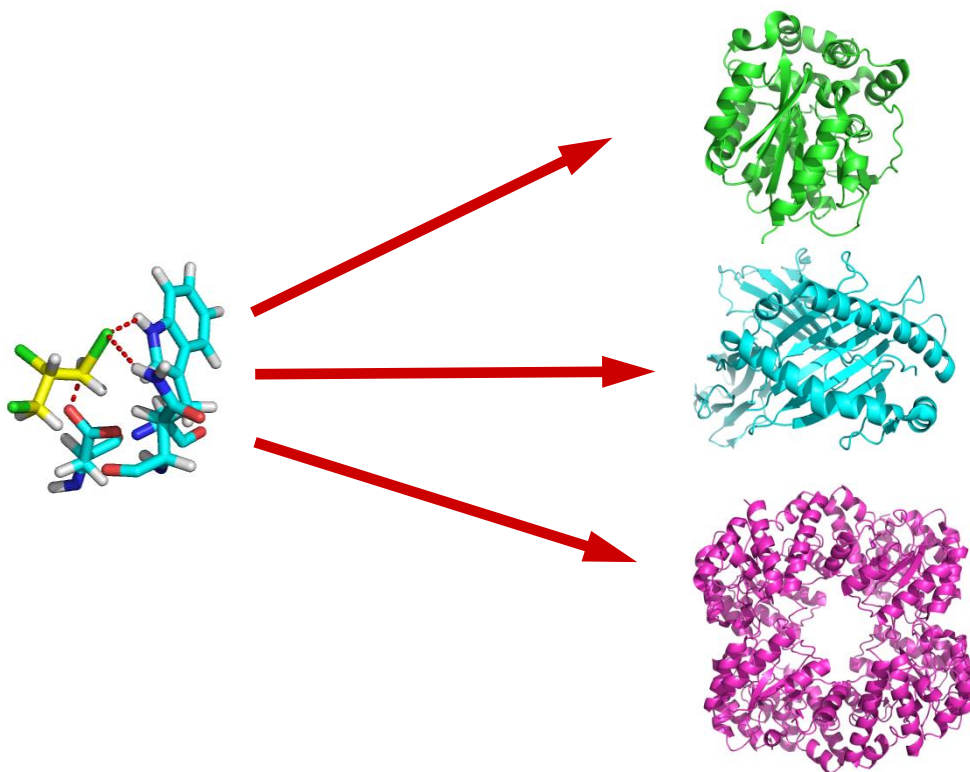
De novo design enzymů

- **cíl: predikovat strukturu stabilizující transiční stav reakce**
  - výběr všech potenciálních katalytických residuů a jejich rotamerů odpovídající theozymu

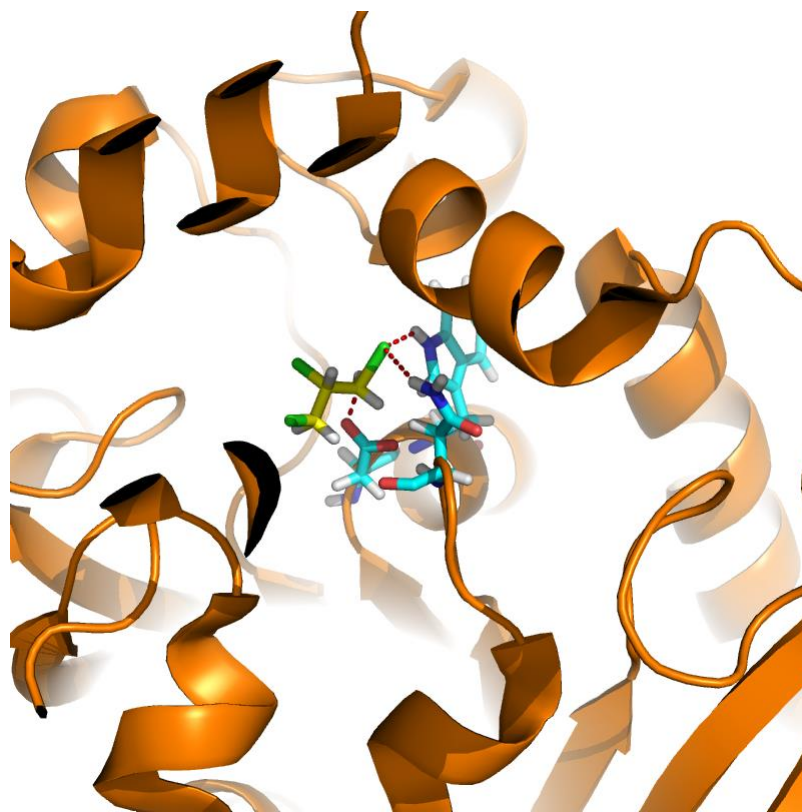
De novo design enzymů

- **cíl: predikovat strukturu stabilizující transiční stav reakce**
  - nalezení vhodného proteinového foldu kompatibilního s vybranými katalytickými residui

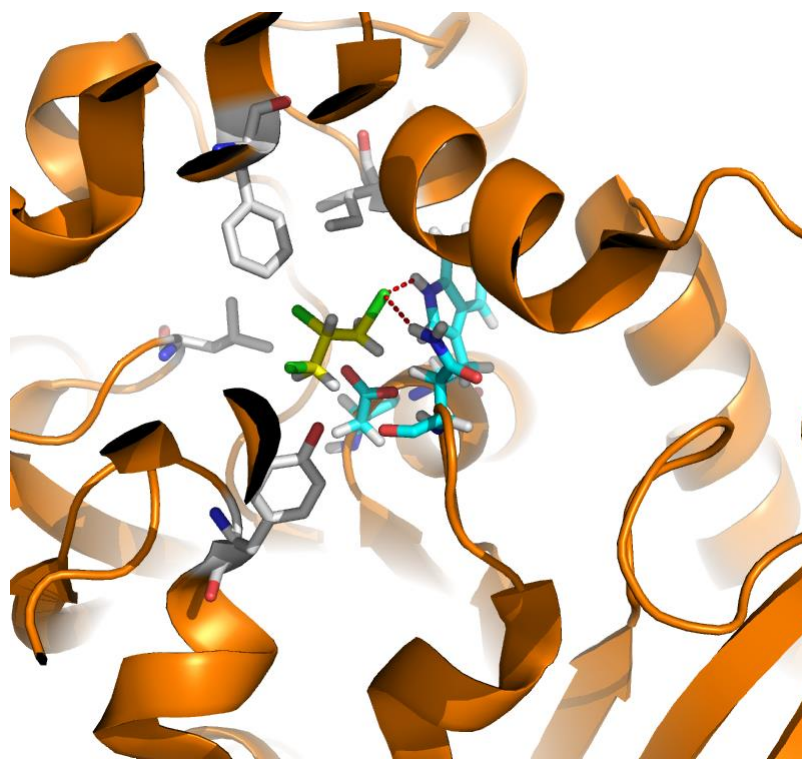
De novo design enzymů

- **cíl: predikovat strukturu stabilizující transiční stav reakce**
  - transplantace katalytických aminokyselin do vybraného foldu

De novo design enzymů

- **cíl: predikovat strukturu stabilizující transiční stav reakce**
  - nalezení optimální kombinace okolních aminokyselin stabilizujících aktivní místo

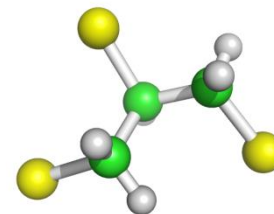

- Molekulové modelování
- **Inženýrství proteinů**
  - Typické přístupy
  - Metody modelování
  - **Příklady**
- **Hledání aktivních látek**
  - Typické přístupy
  - Metody modelování
  - Příklady
- **Shrnutí**

Semi-rationální design aktivnějších enzymů

☐ **TCP – persistentní organický polutant**

- toxický, karcinogéní
- vedlejší produkt chemického průmyslu
- kontaminuje podzemní vody

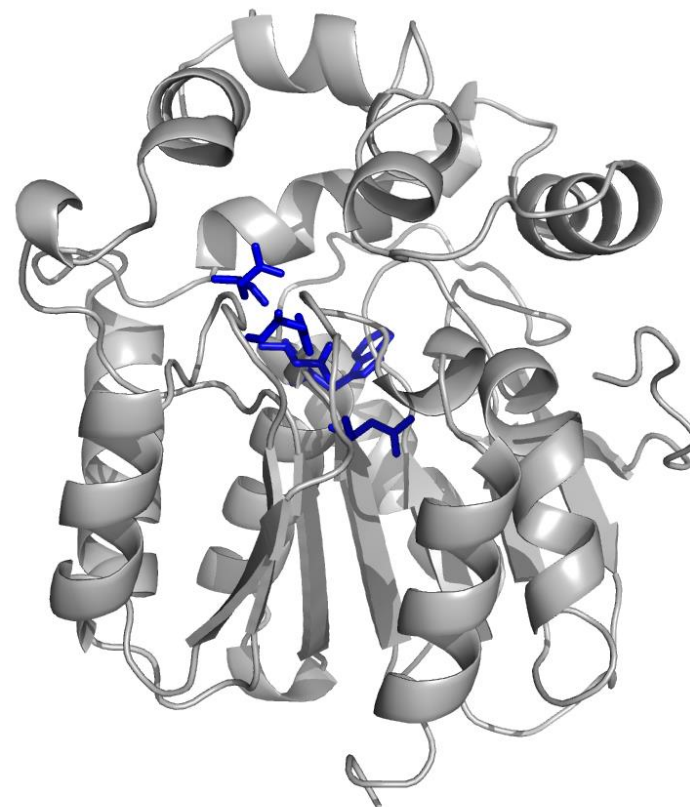
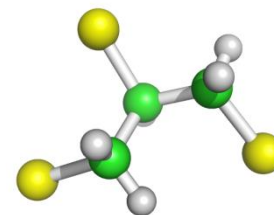
Semi-rationální design aktivnějších enzymů

☐ TCP – persistentní organický polutant

- toxický, karcinogéní
- vedlejší produkt chemického průmyslu
- kontaminuje podzemní vody

☐ enzym DhaA je schopen konverze

- $k_{\text{cat}} = 0.08 \text{ s}^{-1}$
- aktivita nedostatečná pro aplikace

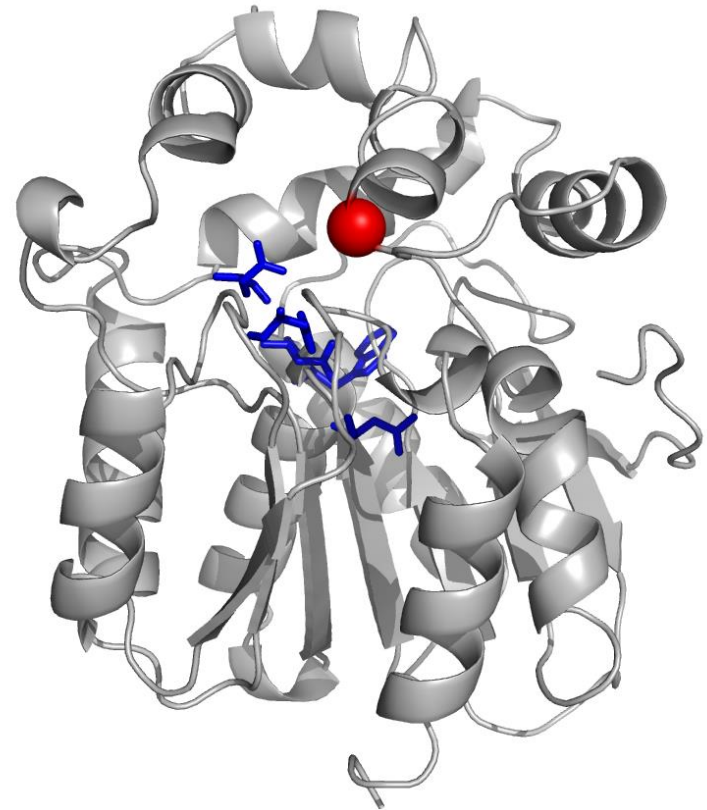

Semi-rationální design aktivnějších enzymů

□ mutanti na pozici 176

- C176Y: $k_{\text{cat}} = 0.28 \text{ s}^{-1}$
- C176F: $k_{\text{cat}} = 0.32 \text{ s}^{-1}$

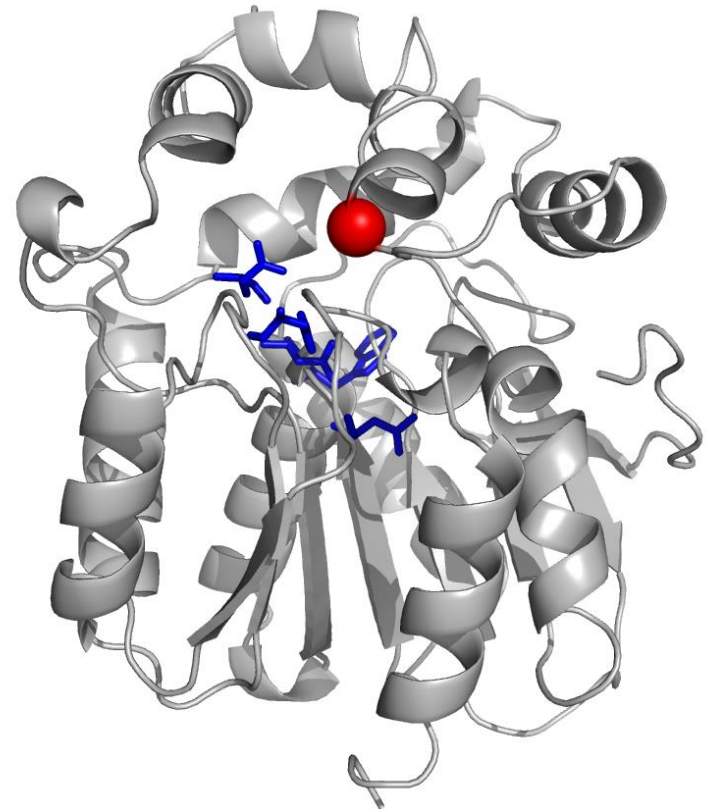
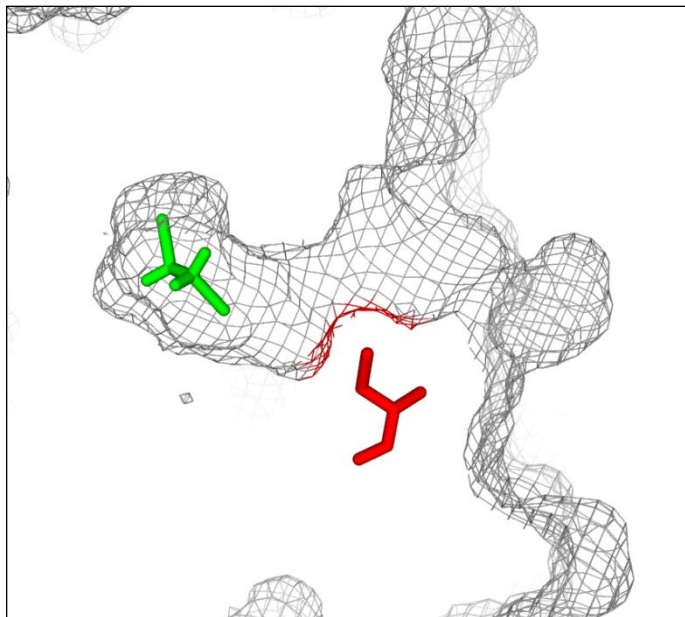

Semi-rationální design aktivnějších enzymů

❑ mutanti na pozici 176

- C176Y: $k_{\text{cat}} = 0.28 \text{ s}^{-1}$
- C176F: $k_{\text{cat}} = 0.32 \text{ s}^{-1}$

❑ mechanismus -> modifikace tunelu

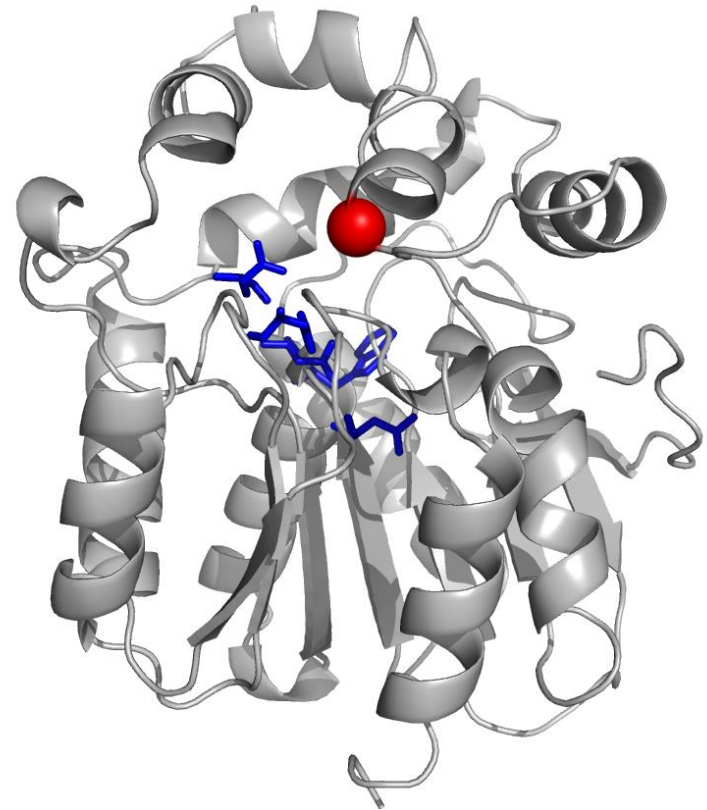
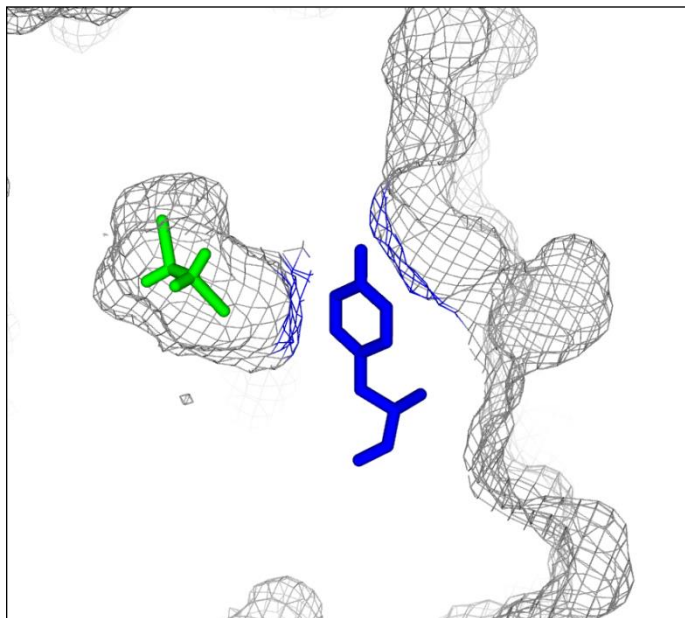

Semi-rationální design aktivnějších enzymů

❑ mutanti na pozici 176

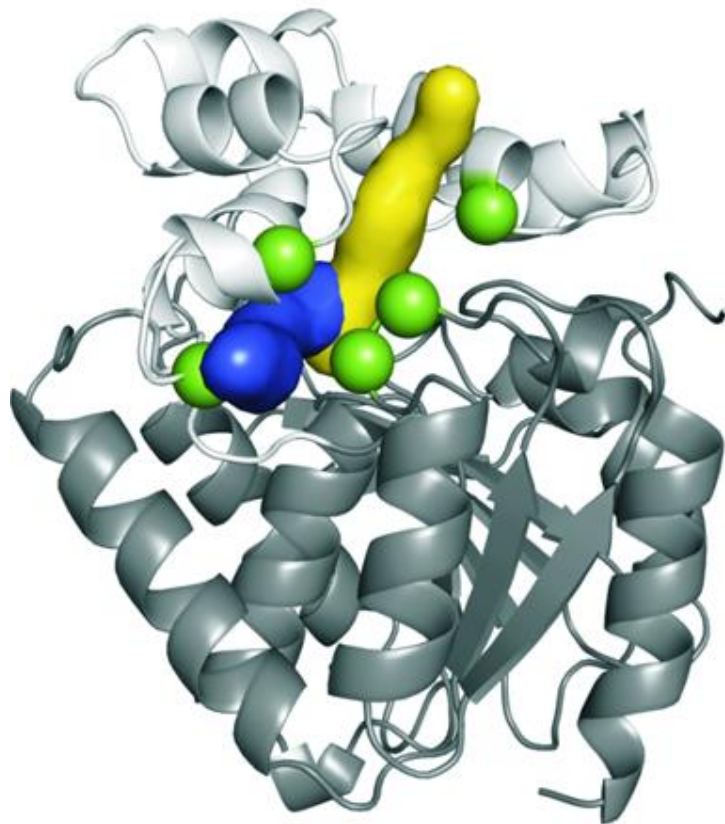
- C176Y: $k_{\text{cat}} = 0.28 \text{ s}^{-1}$
- C176F: $k_{\text{cat}} = 0.32 \text{ s}^{-1}$

❑ mechanismus -> modifikace tunelu

Semi-rationální design aktivnějších enzymů

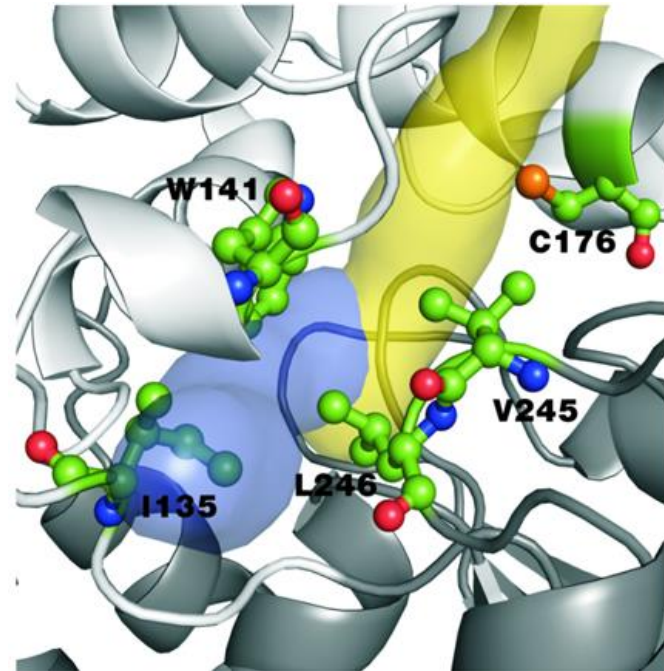
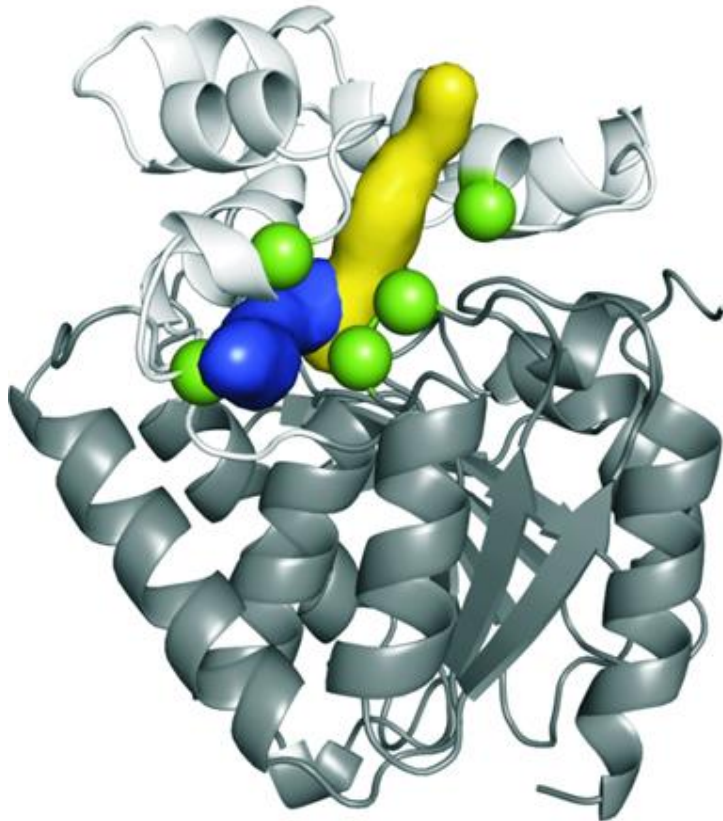
- **design dalších mutantů**
  - identifikace všech relevantních tunelů a jejich modifikace

Semi-rationální design aktivnějších enzymů

□ design dalších mutantů

- identifikace všech relevantních tunelů a jejich modifikace

Semi-rationální design aktivnějších enzymů

- ❑ **výsledný enzym DhaA31**
  - 5 bodový mutant
  - $k_{\text{cat}} = 1.26 \text{ s}^{-1}$
- ❑ **přístupové tunely uzavřené**

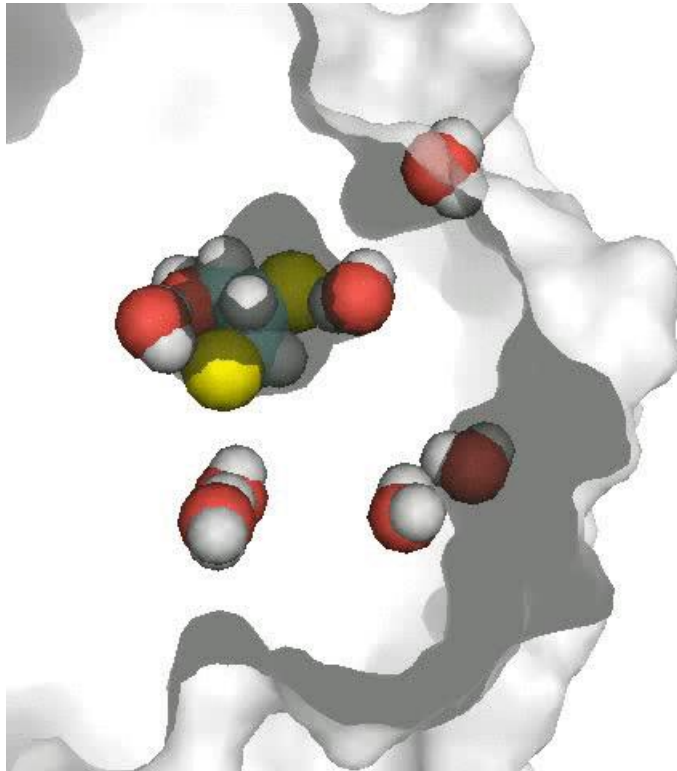
Semi-rationální design aktivnějších enzymů

- ❑ **výsledný enzym DhaA31**
  - 5 bodový mutant
  - $k_{\text{cat}} = 1.26 \text{ s}^{-1}$
- ❑ **přístupové tunely uzavřené**

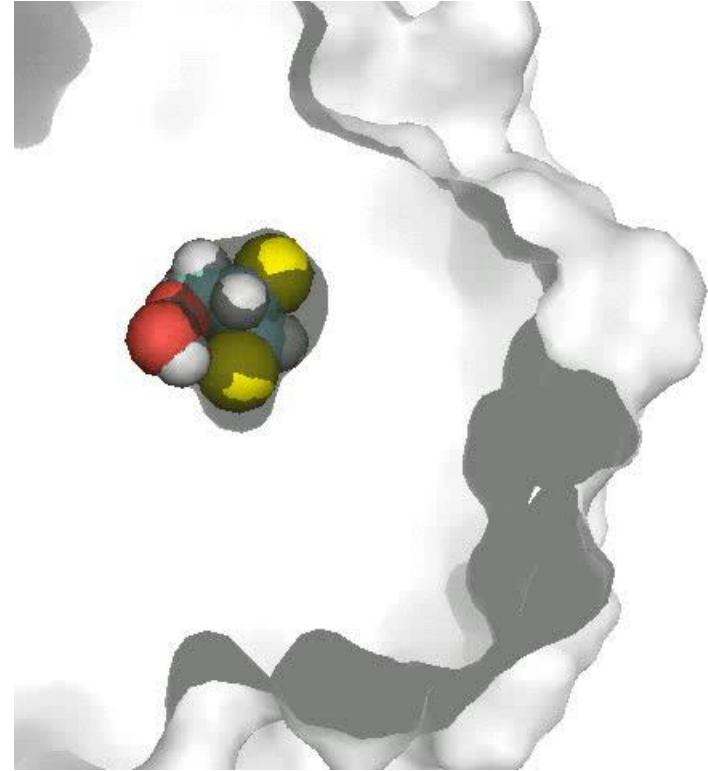
Co je příčinou zlepšení aktivity?

Semi-rationální design aktivnějších enzymů

DhaA

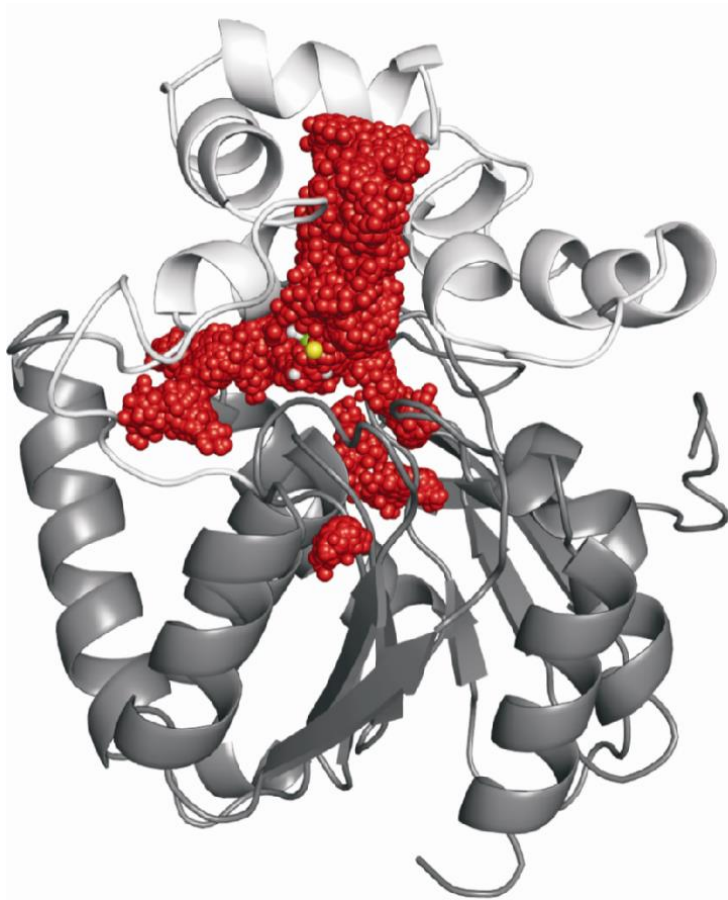

DhaA 31

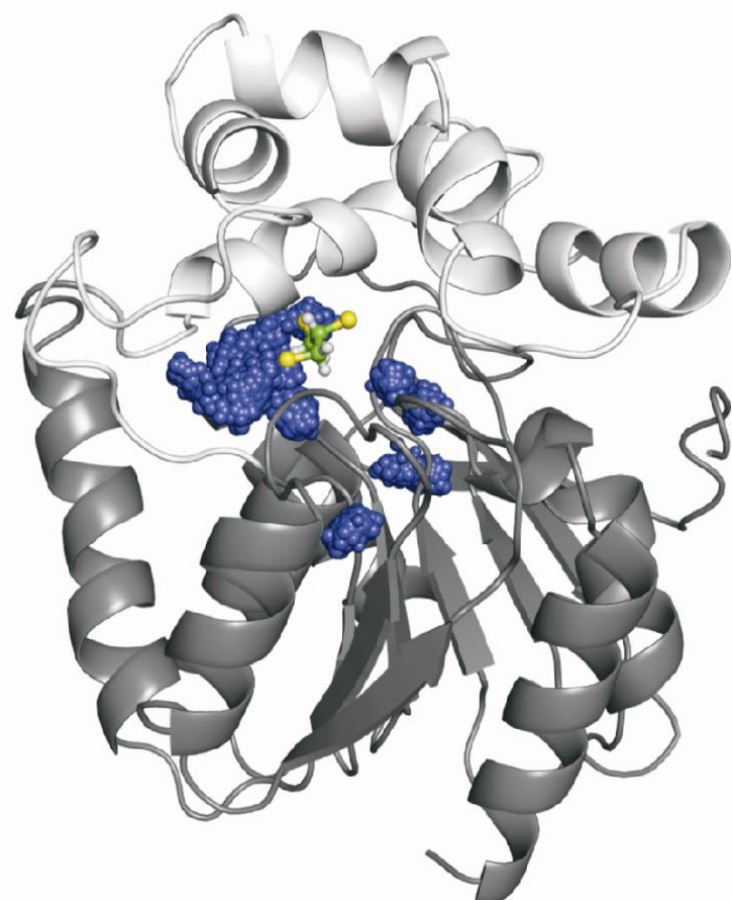

Semi-rationální design aktivnějších enzymů

DhaA

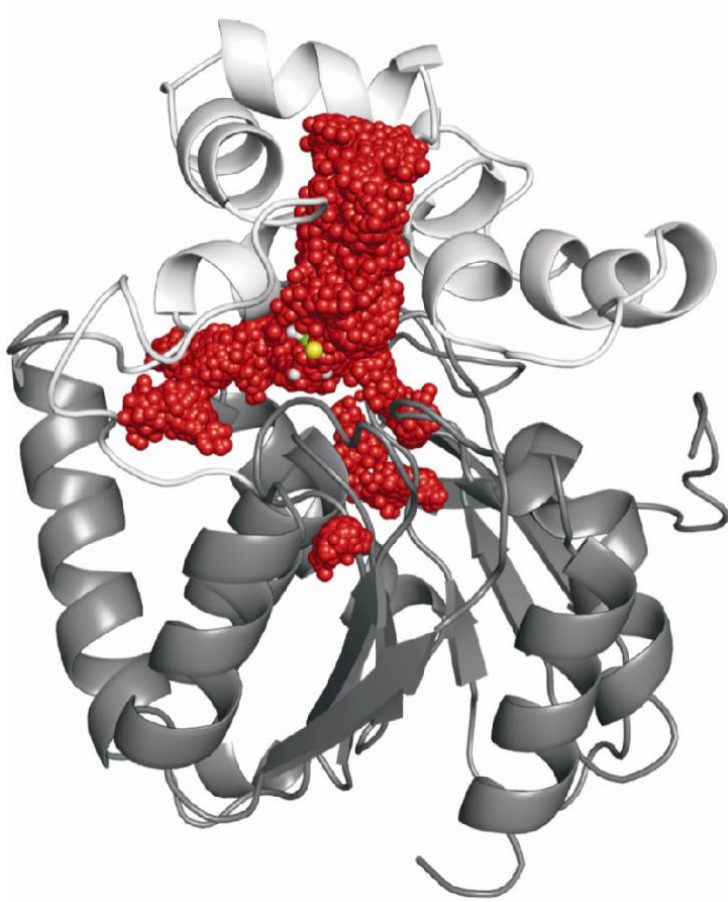
DhaA 31

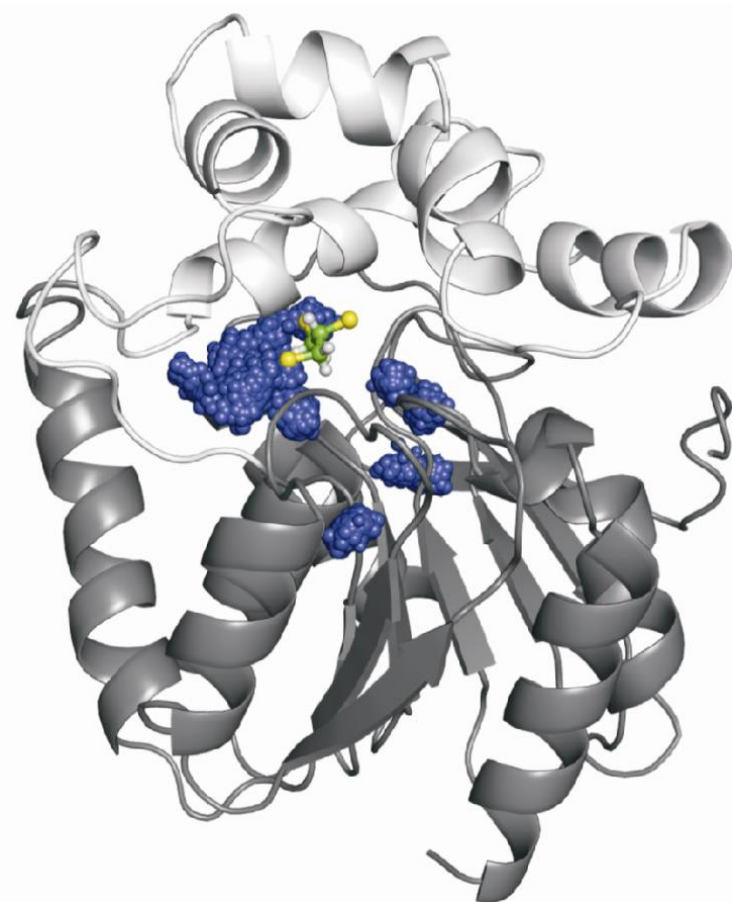

Semi-rationální design aktivnějších enzymů

DhaA

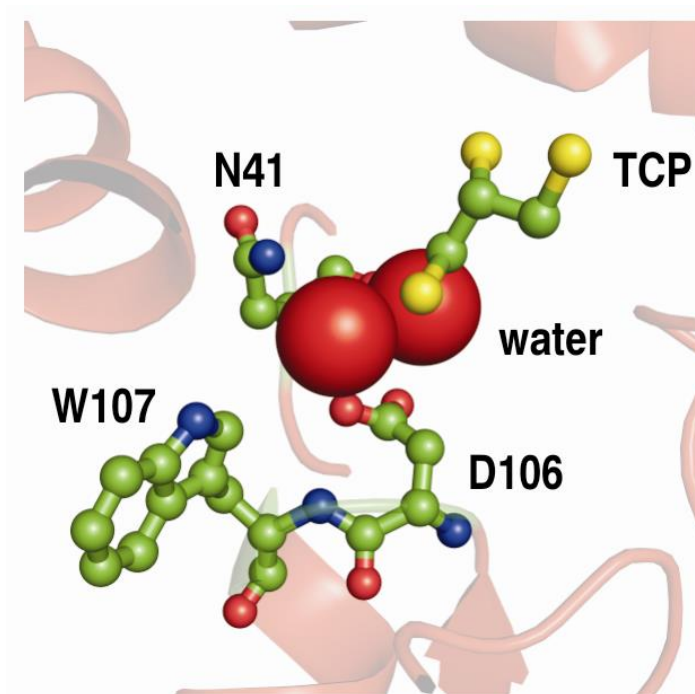
DhaA 31

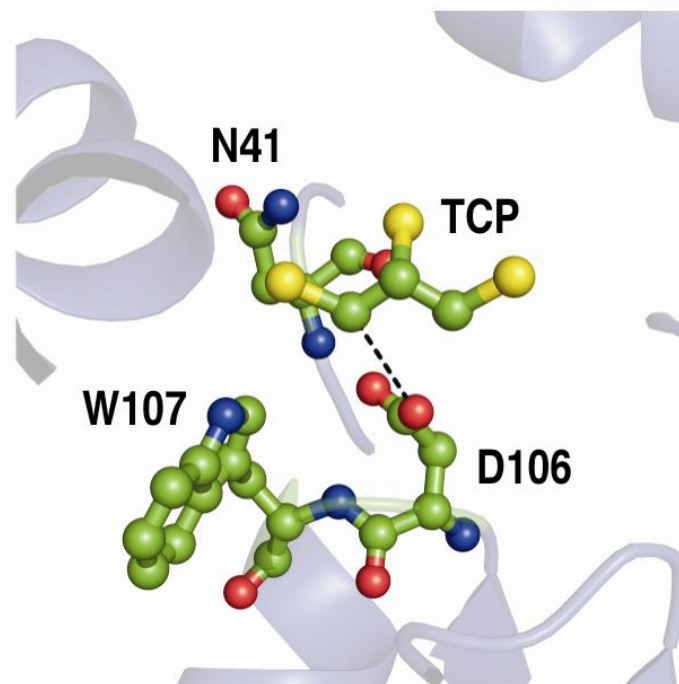
desolvatace aktivního místa

Semi-rationální design aktivnějších enzymů

DhaA

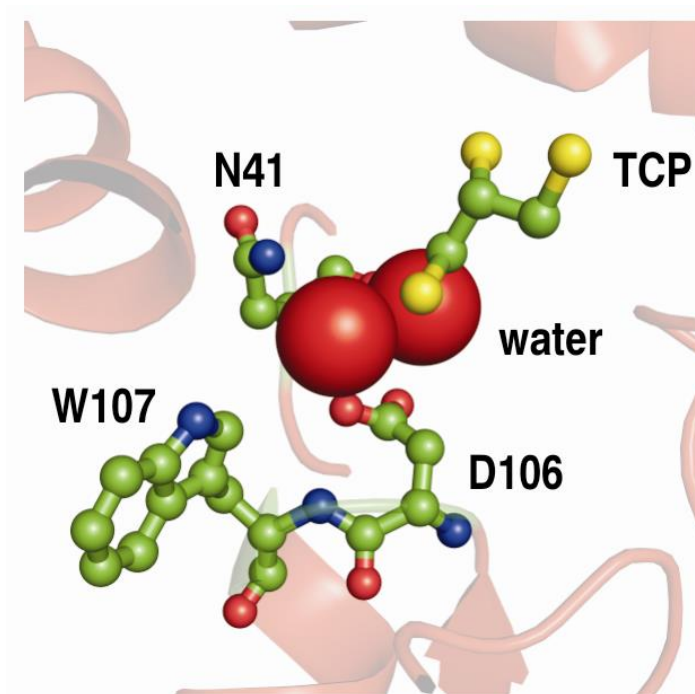

DhaA 31

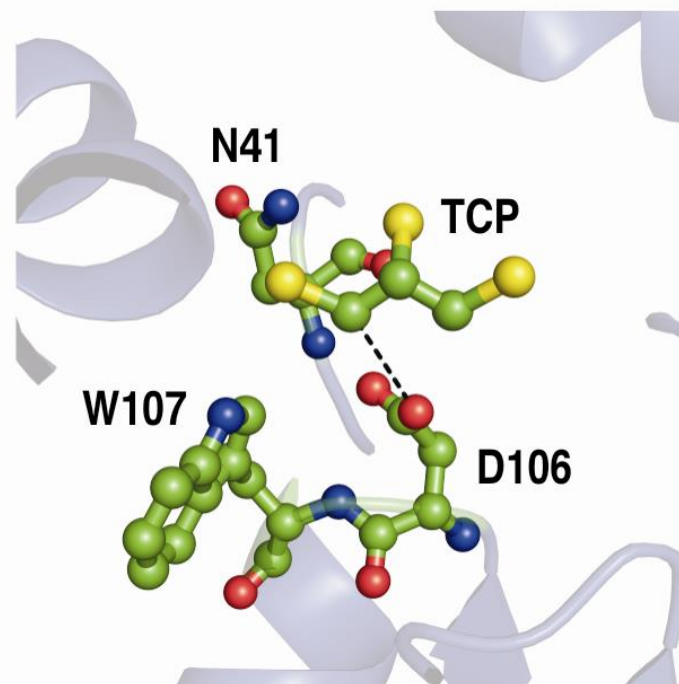

Semi-rationální design aktivnějších enzymů

DhaA

DhaA 31

aktivace reaktivního komplexu

Semi-rationální design aktivnějších enzymů

□ závěry

- DhaA31 s 16-krát zvýšenou katalytickou rychlostí vůči TCP
- mutace semi-rationálně navrženy ve dvou přístupových tunelech
- zlepšení aktivity způsobeno desolvatací aktivního místa

Racionální design stabilnějších enzymů

☐ **enzymy jako katalyzátory**

- většinou výborná selektivita a aktivita při pokojové teplotě ve vodném roztoku
- pro mnoho aplikací je třeba přítomnost organických rozpouštědel či vyšších teplot
- tyto podmínky často vedou k denaturaci enzymů -> potřeba získávat stabilnější enzymy

☐ **halogenalkandehalogenasa DhaA**

- teplota tání $T_m = 49^\circ\text{C}$
- poločas aktivity při 60°C $\tau_{1/2} \sim 5 \text{ min}$

Racionální design stabilnějších enzymů

☐ výpočetní metoda FireProt

- vyvinuto na MU
- strukturní a sekvenční analýzy

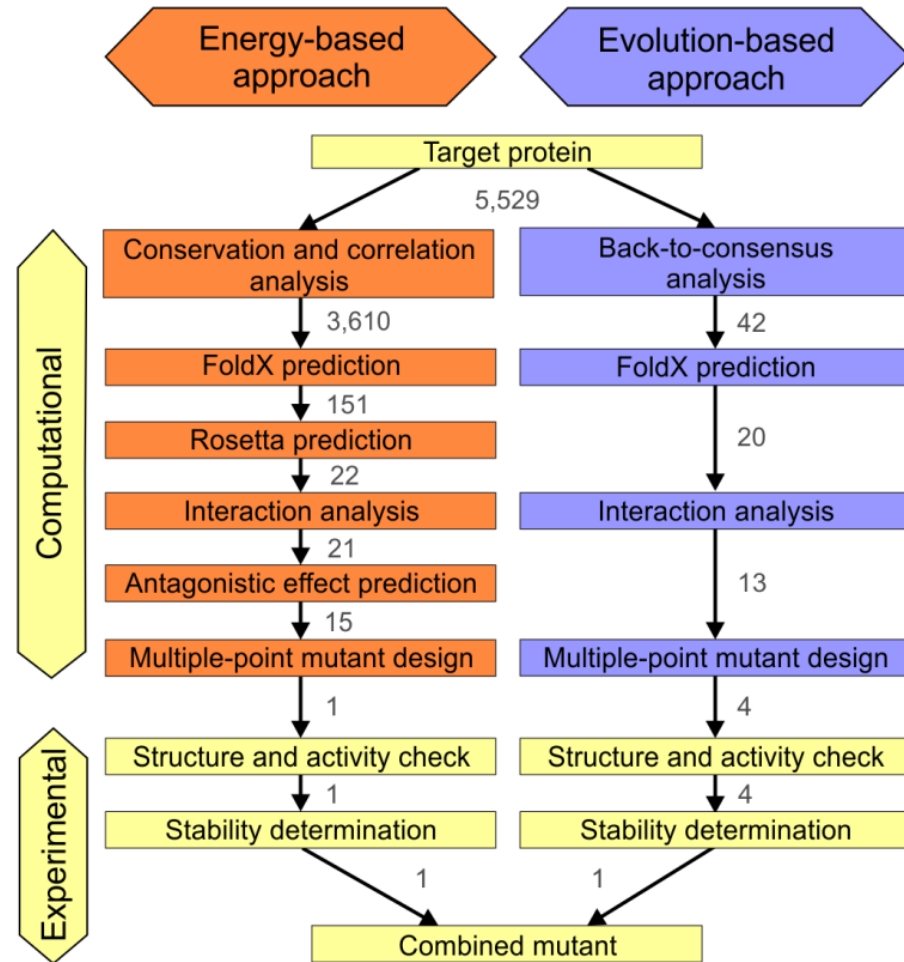
☐ stabilizace DhaA

- predikováno 5 500 mutantů
- testováno 5 mutantů

☐ výstup

- 3 stabilnější násobní mutanti
- kombinovaný mutant

$$T_m = 74^\circ\text{C} \text{ a } \tau_{1/2} = 72 \text{ h}$$

Racionální design stabilnějších enzymů

☐ metoda GSSM

- „Gene Site Saturation Mutagenesis“
- firmy Diversa a DOW Chemical

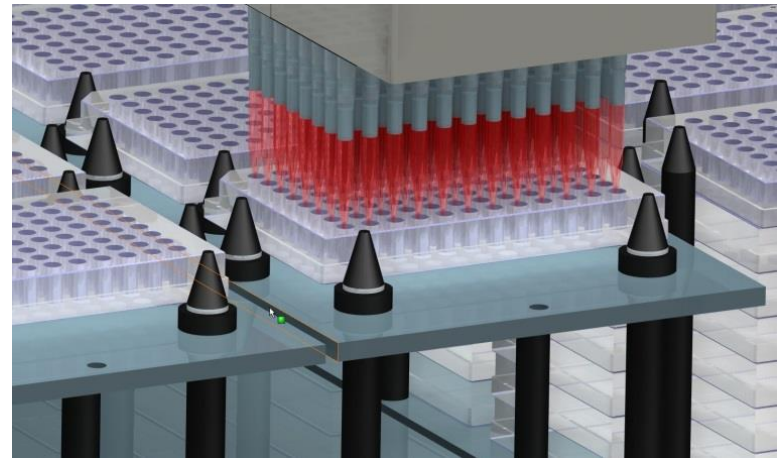
☐ stabilizace DhaA

- 315 pozic, všech 19 mutací pro každou pozici (destička s 384 důlky)
- testováno více než **120 000** kolonií

☐ výstup

- **10** stabilnějších jednobodových mutantů
- kumulativní mutant

$$T_m = 67^\circ\text{C} \text{ a } \tau_{1/2} = 36 \text{ h}$$

Racionální design stabilnějších enzymů

☐ závěry

	GSSM	Racionální design
vybavení (Kč)	20 000 000	500 000
testování		
výpočetní	-	5 500
laboratorní	120 000	5
náklady (Kč)	1 000 000	80 000
čas	měsíce	týdny
výstupy		
stabilní mutanti	11	4
ΔT_m (°C)	18	25
$\tau_{1/2}$ (h)	36	72

□ Molekulové modelování

□ Inženýrství proteinů

- Typické přístupy
- Metody modelování
- Příklady

□ **Hledání aktivních látek**

- Typické přístupy
- Metody modelování
- Příklady

Hledání aktivních látek

□ **cíl**

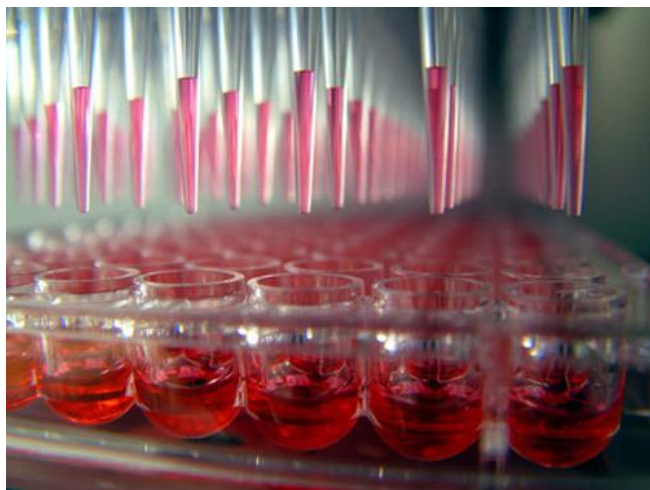
- nalezení specifických netoxických inhibitorů farmakologicky relevantních cílů

□ **dva alternativní přístupy**

- „high-throughput screening“ – HTS
- „virtual screening“ – VS

Hledání aktivních látek

High-throughput screening

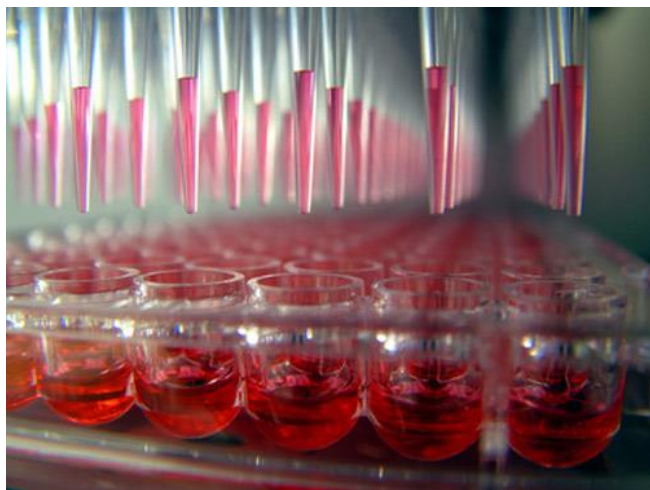

Hledání aktivních látek

High-throughput screening

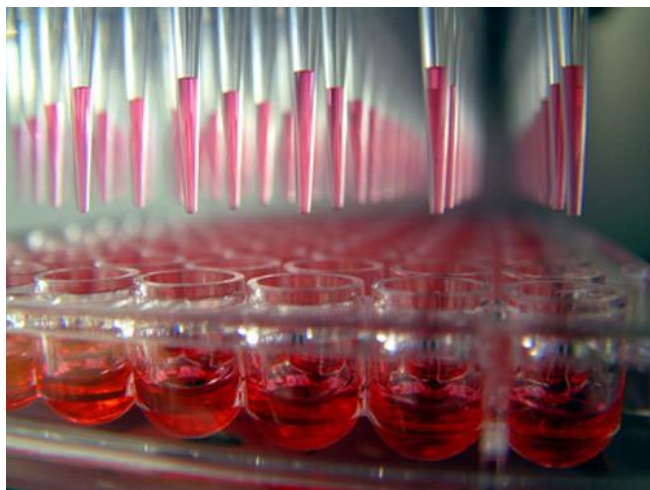

- **falešně pozitivní výsledky** –toxicita, reakce s složkami detekční essey, ...
- **falešně negativní výsledky** – špatná rozpustnost, ...

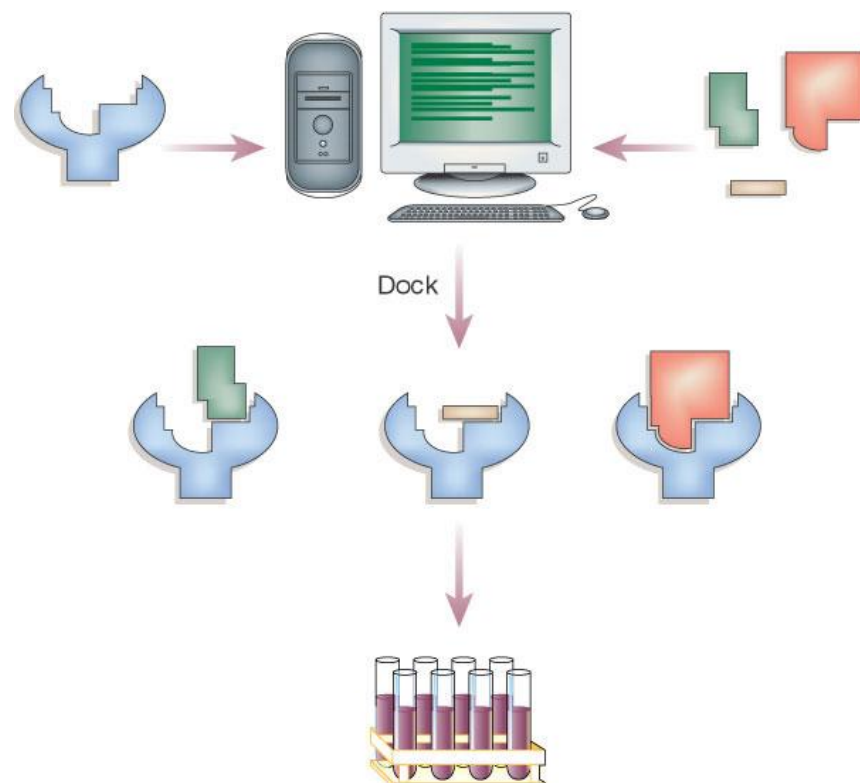

Hledání aktivních látek

High-throughput screening

Virtuální screening

□ Molekulové modelování

□ Inženýrství proteinů

- Typické přístupy
- Metody modelování
- Příklady

□ Hledání aktivních látek

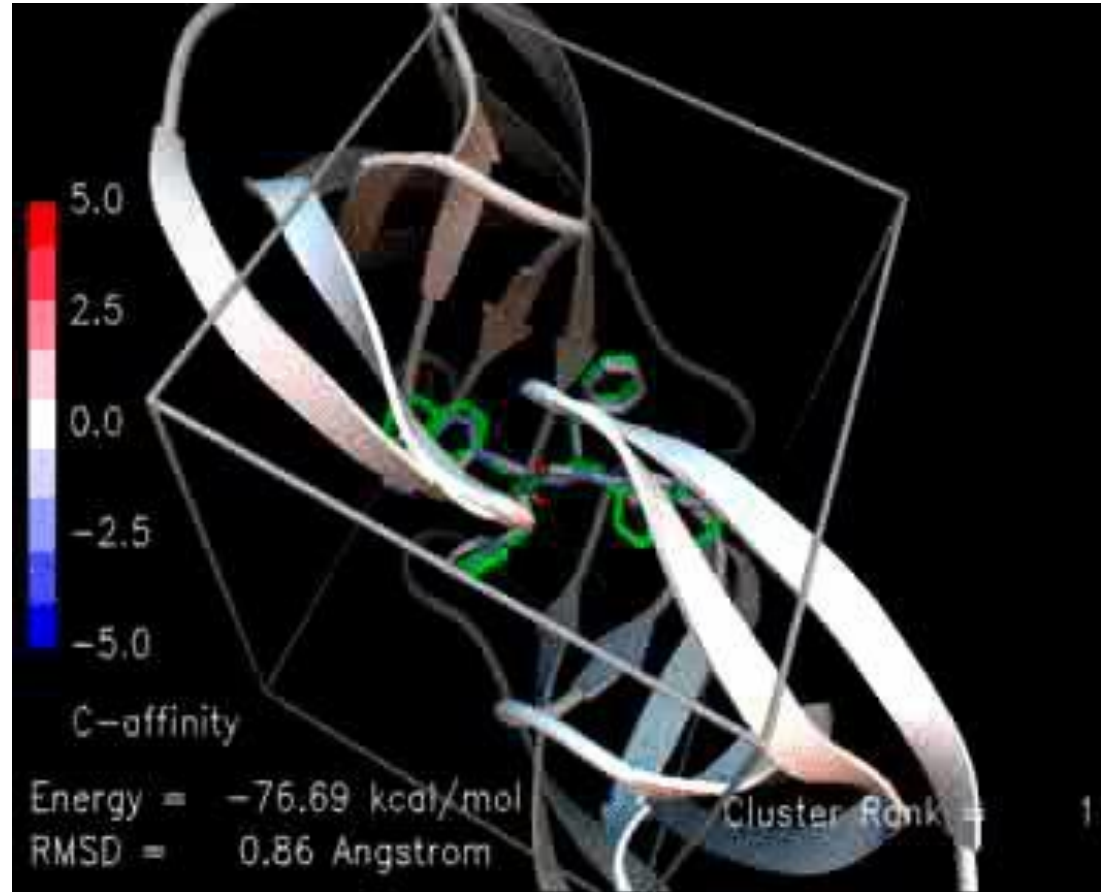
- Typické přístupy
- Metody modelování
- Příklady

Molekulové dokování

□ dvousložkový proces

- hledání
- hodnocení

❑ ideální postup

- vyčerpávající generování všech možných vazebných módů
- sofistikované ohodnocení vazebné energie
- **výpočetně nemožné**

❑ nutnost mnoha aproximací:

- zjednodušená reprezentace receptoru
- omezená pohyblivost ligandu
- chytré prohledávací algoritmy
- rychlé hodnotící funkce

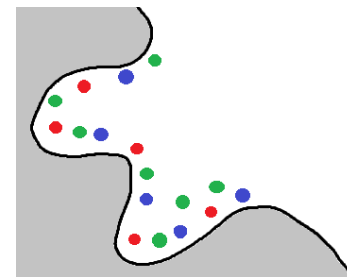

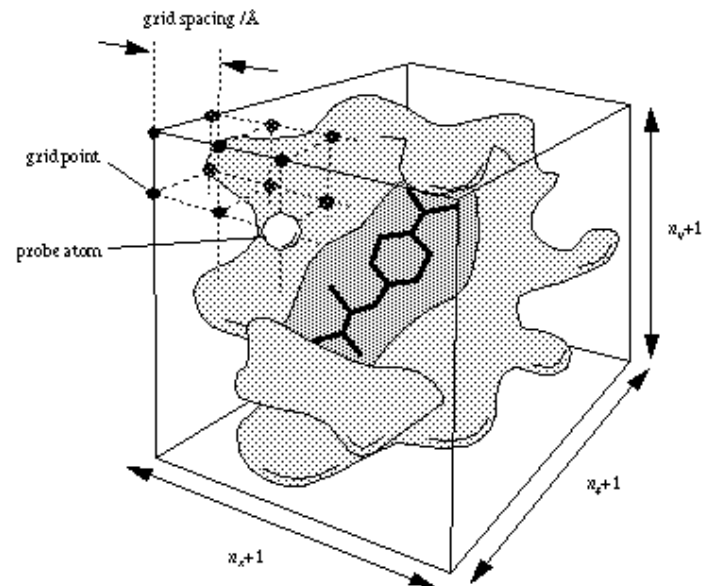
Reprezentace receptoru

□ prohledávána pouze relevantní část receptoru

- **reprezentace pomocí dekriptorů** – odvozeny z geometrie či interakčních skupin vazebného místa (donory/acceptory, hydrofóbní residua,...)

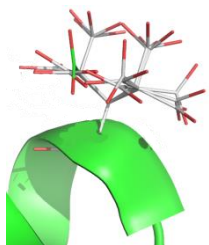

- **mřížková reprezentace** – vazebné místo pokryto pravidelnou mřížkou nesoucí informaci o interakci zkušebního atomu daném bodě s atomy receptoru

□ pohyblivost receptoru

- **plně rigidní**
- „soft“ doking – použití tolerantní hodnotící funkce, která napodobí plasticitu jinak rigidního receptoru
- **explicitní pohyblivost bočních řetězců** – při hledání je umožněna rotace bočních řetězců předem vybraných residuů s využitím knihoven rotamerů
- **doking do ansámblu struktur** – několik krystalových struktur, NMR ansámblů či trajektorie z MD simulace

□ běžně použity všechny atomy

- nepolární vodíkové atomy mohou být sjednoceny s jejich příslušnými těžkými atomy (N, C, O), což zjednodušuje výpočty

□ pohyblivost

- pouze rotace kolem jednoduchých vazeb
- **doking předpřipravené knihovny konformací ligandu** – pouze pro relativně rigidní ligandy vzhledem k exponenciálnímu nárustu konformerů s počtem rotovatelných vazeb
- **přímé zahrnutí konformační změny do prohledávání**
- **fragmentační metody** – ligand je rozsekán na části, které pak jsou rigidně nadokovány do vazebného místa a následně spojeny

□ geometrické a kombinatorické postupy

- předpokládají že vazba je řízena tvarovou či fyzikálně-chemickou komplementaritou mezi ligandem a vazebným místem receptoru
- a že míra komplementarity je proporciální vazebné energii

□ energetické a stochastické postupy

- snaží se přímo najít globální minimum volné energie vazby odpovídající experimentální struktuře
- náhodnostní povaha těchto metod vždy vyžaduje provádět několik nezávislých výpočtů k získání konzistentních výsledků

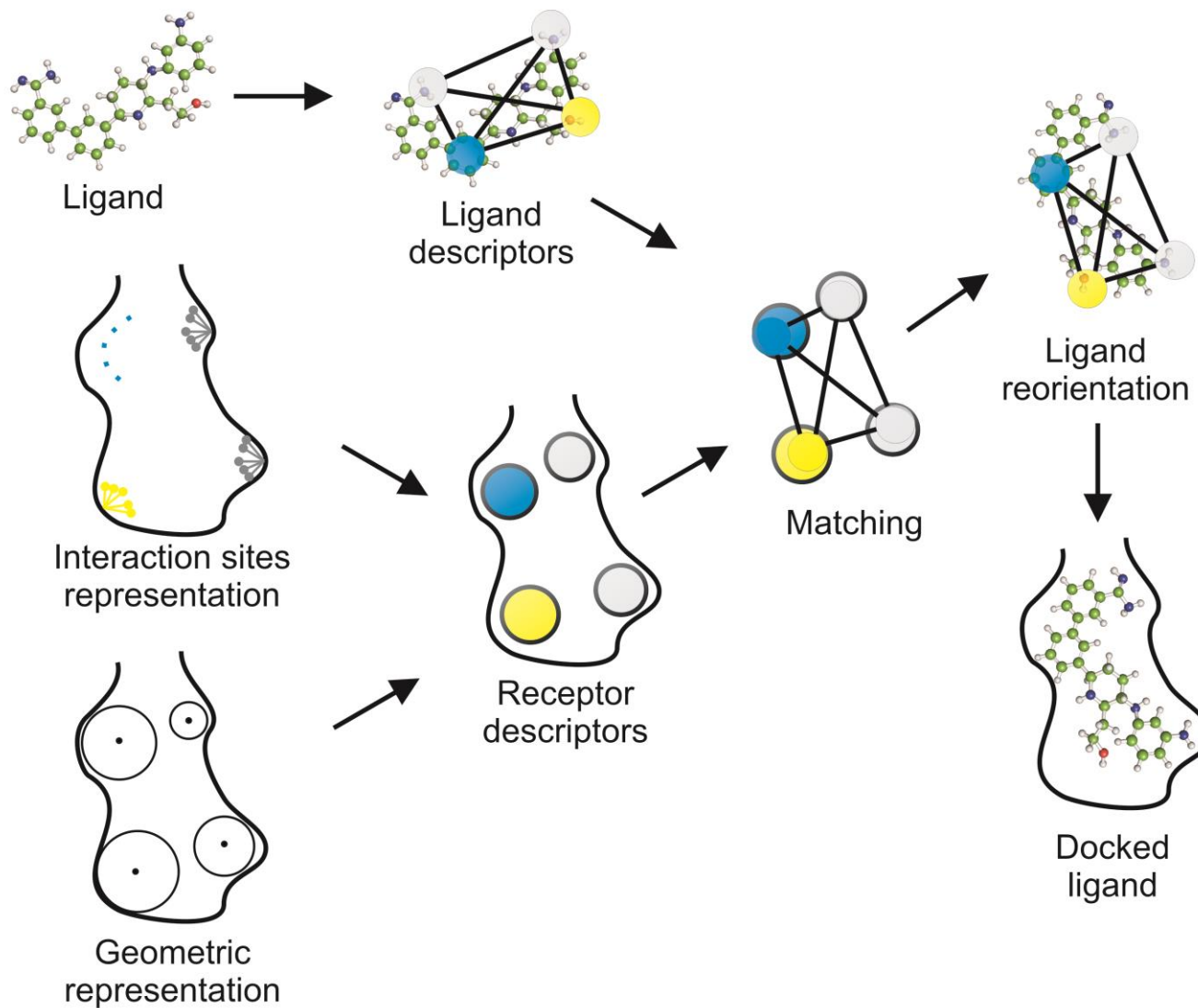
□ „matching“ algoritmus

- ligand i vazebné místo reprezentováno pomocí **deskriptorů** odvozených z jejich geometrie či přítomnosti specifických interakčních míst (funkčních skupin)
- snaží se **přiložit odpovídající části** ligandu a vazebného místa, čímž predikuje možný vazebný mód ligandu

□ nástroje

- DOCK, SLIDE ...

Geometrické postupy

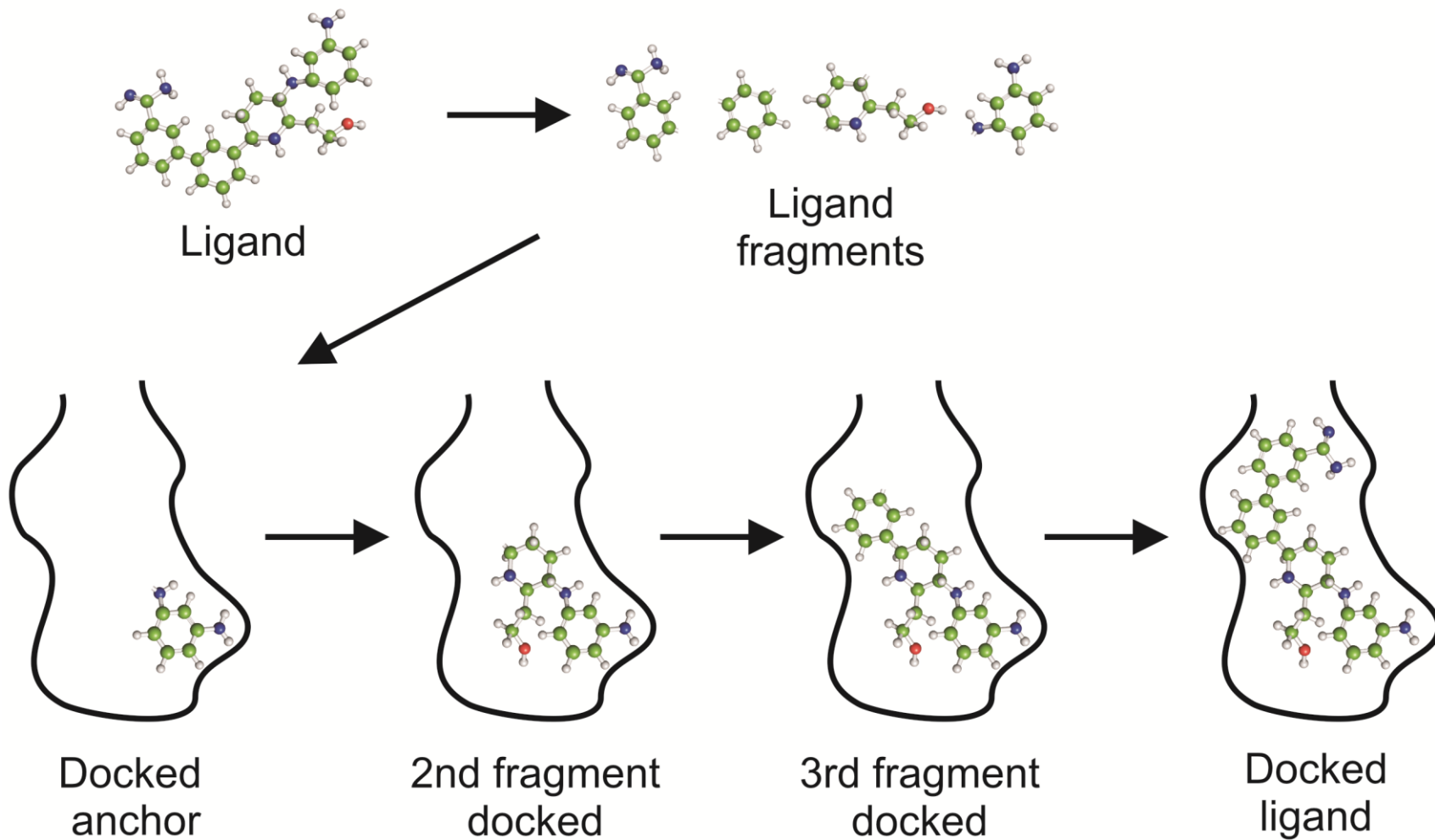
□ „fragment-based“ algoritmus

- ligand je nejprve rozdělen na jednotlivé rigidní části
- následně je ligand opět sestaven jedním z následujících postupů
  - **inkrementální konstrukce**– části jsou ve vzájemné návaznosti dokovány do receptoru až je vytvořen celý ligand
  - **umísťování a propojování částí**– všechny části ligandu jsou dokovány simultáně a následně propojeny

□ nástroje

- FlexX, eHITS ...

Geometrické postupy

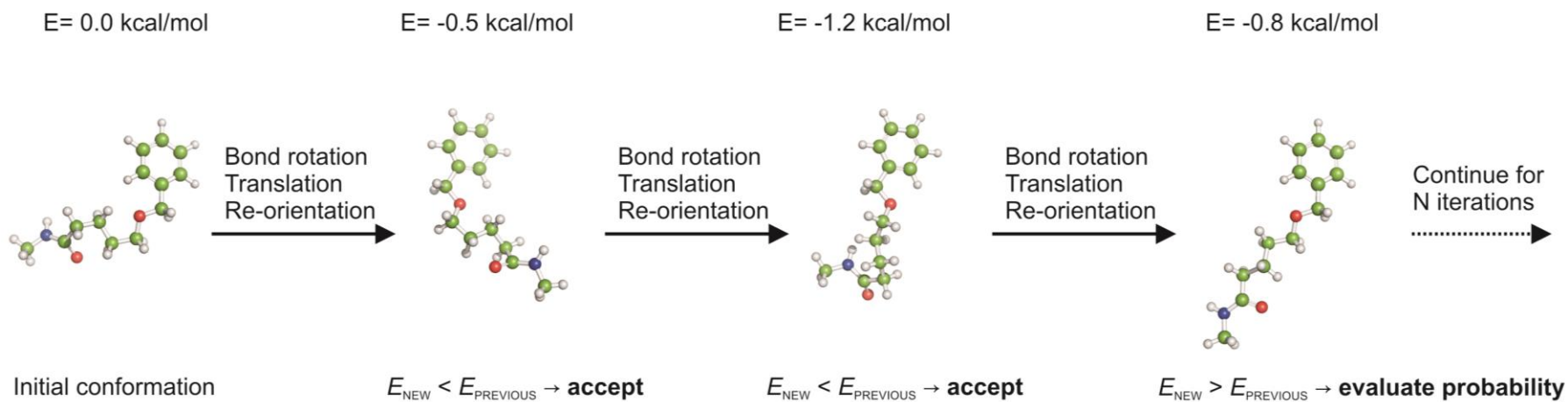
□ Monte Carlo algoritmus

- prohledává interakční prostor ligandu s receptorem pomocí **iterativního vnášení náhodných změn** v pozici, orientaci či konformaci ligandu a následného ohodnocení nového vazebného módu pomocí **přijímacího kritéria**
- nový vazebný mód je **přijat vždy** pokud je jeho energie nižší než energie původního módu případně je **přijat s pravděpodobností** odrážející rozdíl energií daných módů

□ nástroje

- ICM, Glide ...

Stochastické energetické postupy

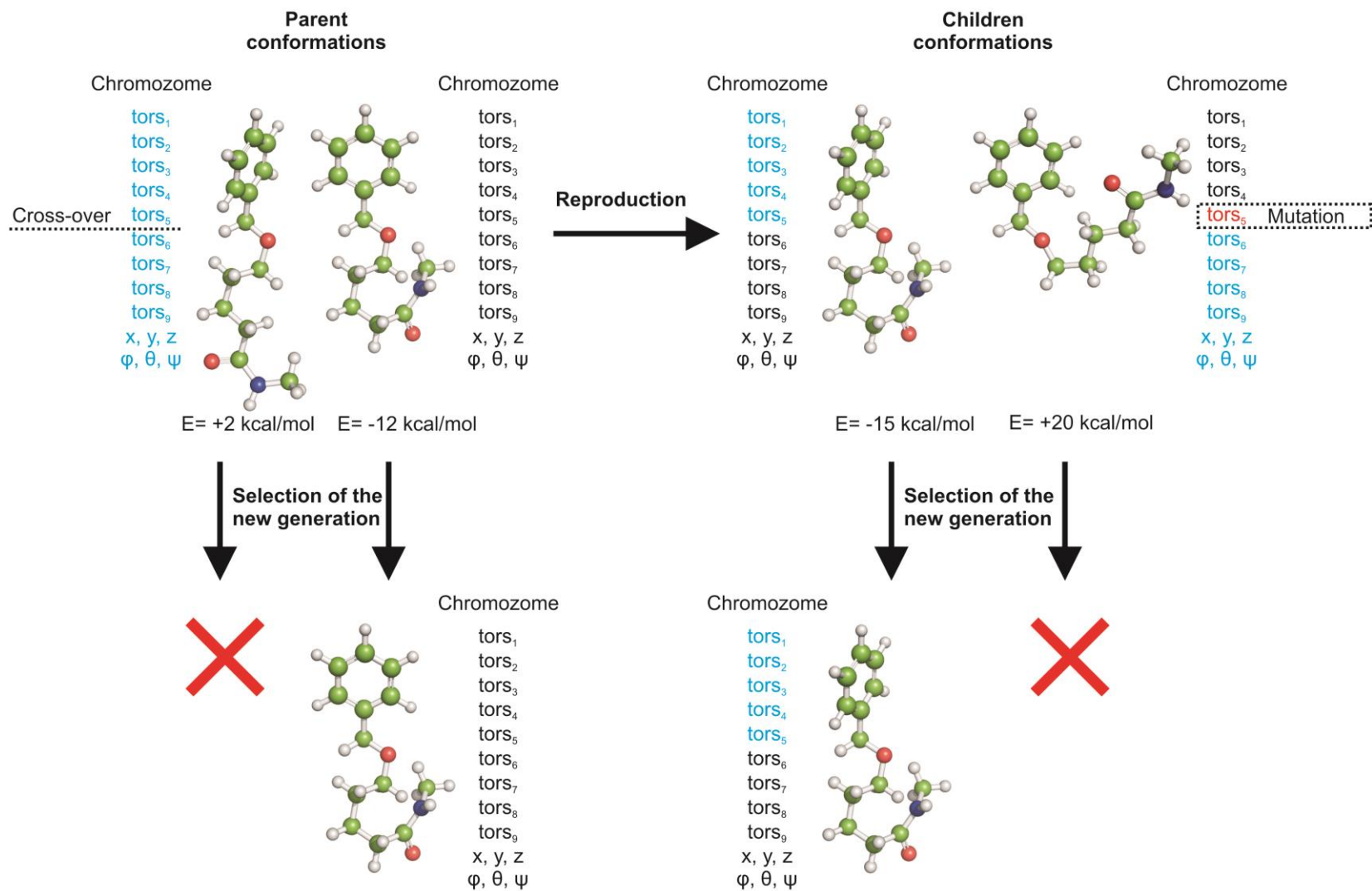
□ genetický algoritmus

- vazebné módy všech ligandů of all ligands from náhodně vytvořené počáteční populace jsou zakódovány v jejich „genech“, které jsou vystaveny náhodným genetickým modifikacím (crossover, mutace)
- jednotlivci (vazebné módy) s lepší životaschopností (odpovídá jejich vazebné energii) mají vyšší šanci přežít a reprodukovat se do další generace, což vede k postupnému nárůstu životaschopnosti každé následující generace a nalezení optimálního vazebného módu

□ nástroje

- AutoDock , GOLD ...

Stochastické energetické postupy

□ hodnotící funkce

- evaluation various binding modes provided by searching algorithms
- computationally **efficient** and provide **accurate** description of protein-ligand interactions

□ využití hodnotících funkcí k řazení

- **několika vazebných módů jednoho ligandu v rámci jednoho receptoru** – důležité pro výběr módu blízkého experimentálnímu
- **několika různých ligandů navázaných do jednoho receptoru** – stanovení specifity substátů či inhibitorů
- **jednoho ligandu navázaného do více různých receptorů** – anotace možné funkce proteinů a studium selektivity léčiv (vedlejší účinky)

□ kategorie hodnotících funkcí

▪ založené na silovém poli

- využívají nevazebné členy zavedených silových polí
- relativně přesné energie
- **vysoké výpočetní nároky** -> pouze výpočty afinity již vybraných vazebných módů - **nevyužívají se během prohledávání**

□ kategorie hodnotících funkcí

▪ empirické

- odvozeny fitem následující rovnice to na sadě experimentálních vazebných afinit známých komplexů protein-ligand

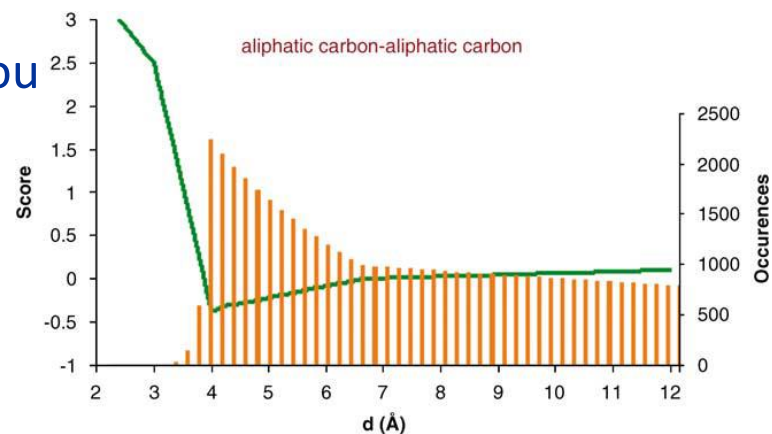
$$\Delta G_{bind} = \alpha \cdot \Delta G_{hb} + \beta \cdot \Delta G_{lipo} + \gamma \cdot \Delta G_{el} + \delta \cdot \Delta G_{rot} + \dots$$

- rychlé vyhodnocení
- arbitrární výběr relevantních členů rovnice -> selže v případě, kdy je vazba řízena typem interakce nezahrnuté v rovnici
- váhy jednotlivých interakcí závisí na volbě sady komplexů k fitování

□ kategorie hodnotících funkcí

▪ znalostní

- pomocí **statistické analýzy** využívá **znalost** vazby ligandů v proteinech, která je implicitně uložena ve **strukturních datech**
- párové atomové potencionály jsou odvozeny ze vzdáleností těchto párů ve strukturních databázích
- **rychlé vyhodnocení**
- popisuje **všechny typy interackí** bez potřeby jejich výběru
- **problém** nastáva pouze pokud **strukturní data nemají dostatek informace** o daném páru atomů (e.g. halogenidy, kovy, ...)

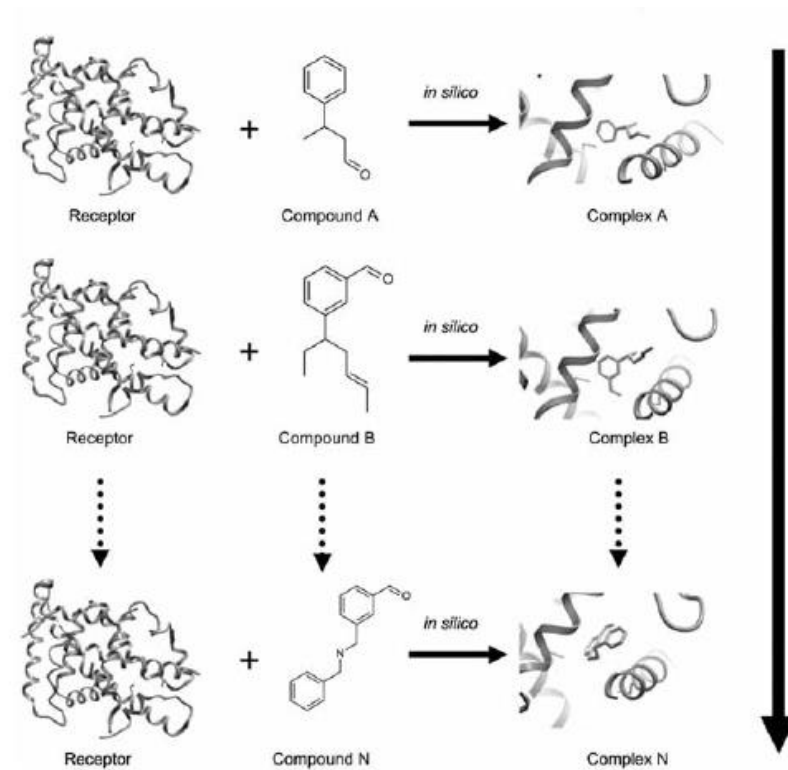

Virtuální screening

□ masivní molekulové dokování

- typicky 100 tis. až 10 mil. ligandů
- předpřipravené knihovny ligandů
- filtrována toxicita, rozpustnost, podobnost ligandů, ...

□ Molekulové modelování

□ Inženýrství proteinů

- Typické přístupy
- Metody modelování
- Příklady

□ **Hledání aktivních látek**

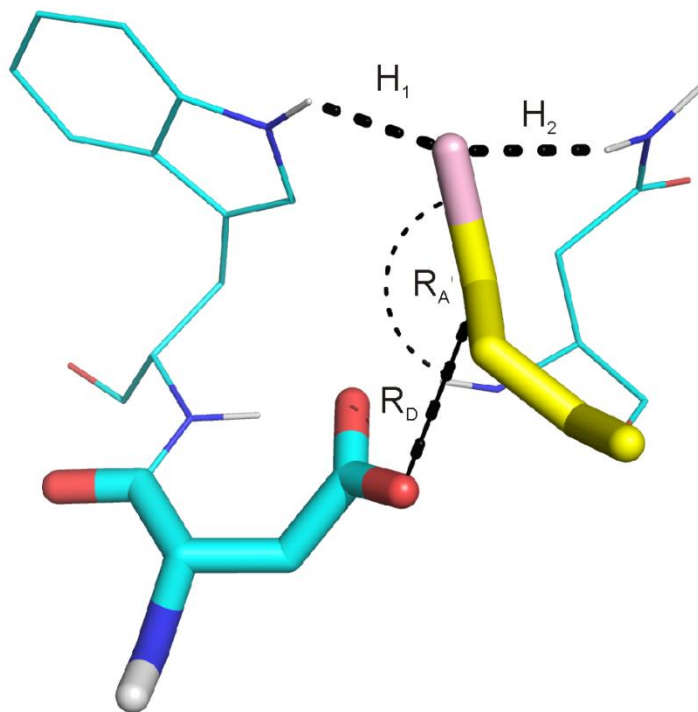
- Typické přístupy
- Metody modelování
- **Příklady**

Nové substráty dehalogenas

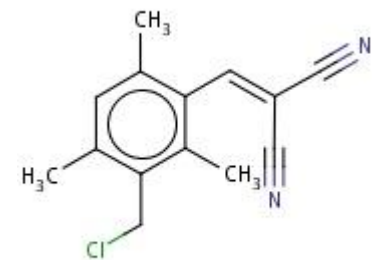
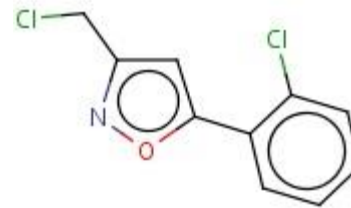
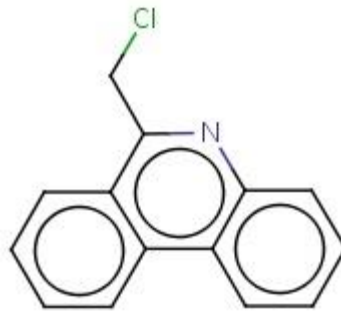
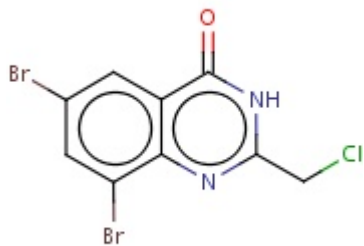
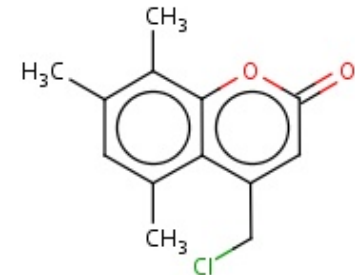
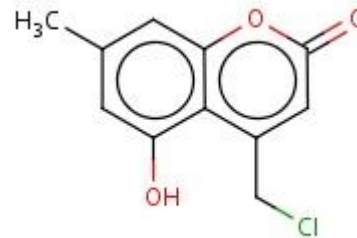
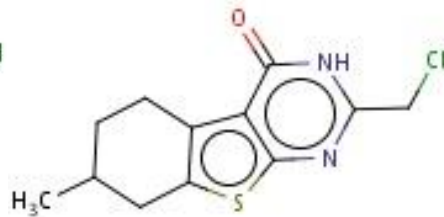
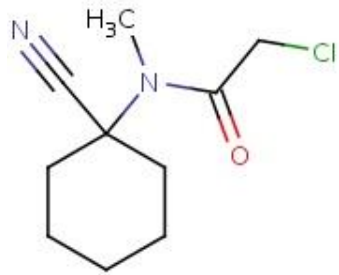
□ použitý protokol

- databáze 56 000 halogenovaných látek
- dokováno s pomocí AutoDock 4.0
- hodnocení geometrie nalezeného komplexu z hlediska reaktivity

Nové substráty dehalogenas

- **identifikováno 8 nových typů substrátu enzymu Dmma**
  - mezi nimi i **fluorescenční substrát** a **analoga herbicidů**

Nové substráty dehalogenas

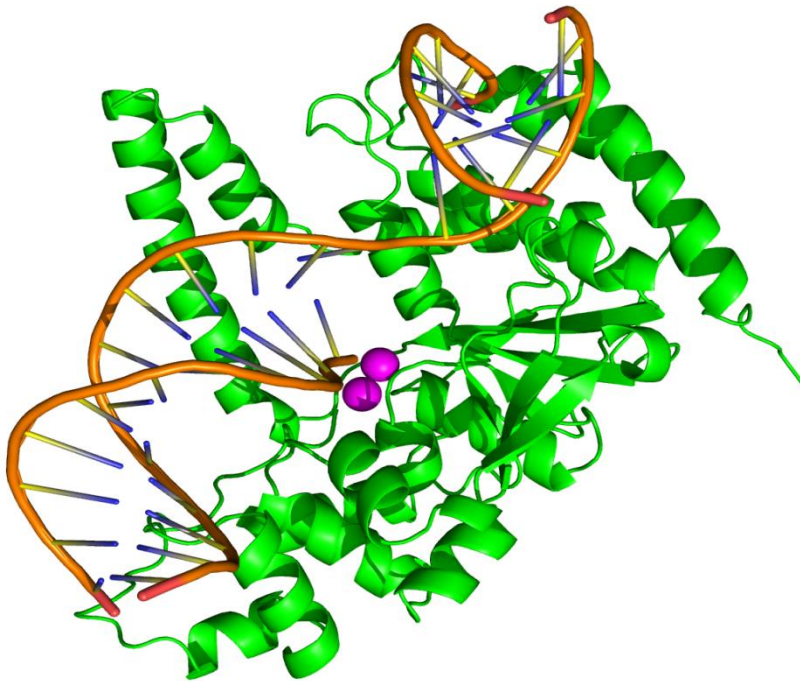
□ závěry

- nalezeny nové substráty u všech studovaných dehalogenas
- úspěšnost virtuálního screeningu se pohybovala kolem 50%
- pro DmmA bylo nalezeno 8 zcela nových typů substrátů

Inhibitory endonukleasy MUS81

□ **proteinový cíl**

- strukturně specifická endonukleasa MUS81
- účastní reparace DNA
- zajišťuje stabilitu genomu -> představuje potenciální cíl pro vazbu protirakovinných léčiv

Inhibitory endonukleazy MUS81

□ HTS

- platforma Centra pro chemickou genetiku AVČR, Praha
- experimentálně testováno cca 23 000 látek

□ výstup

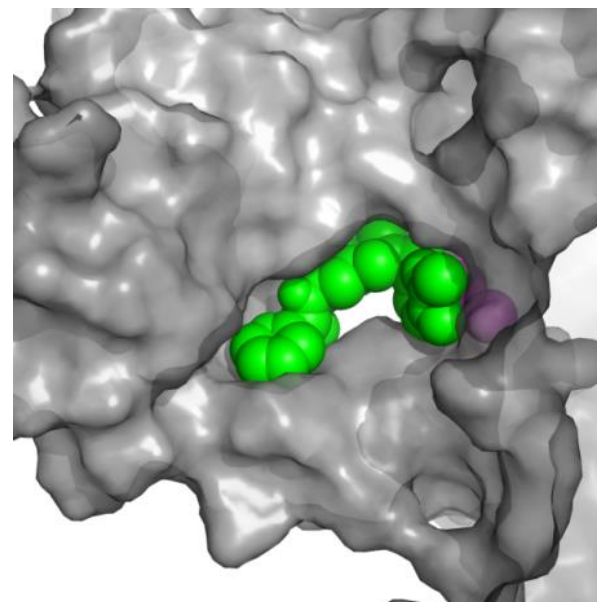
- identifikovaný inhibitor: $IC_{50} = 50 \mu M$

Inhibitory endonukleasy MUS81

- ❑ **softwarová platforma vyvinuta na MU využívající**
  - molekulové dokování - Autodock Vina
  - rescoring – výpočty vazebné energie AMBER12 a neuronovou sítí NNScore2.0
- ❑ **aplikace**
  - výpočetně testováno přes 140 000 rozdílných látek
  - experimentálně testováno 19 látek
- ❑ **výstup**
  - 6 strukturně odlišných inhibitorů s $IC_{50} \leq 50 \mu M$
  - nejlepší inhibitor $IC_{50} = 5 \mu M$

Inhibitory endonukleasy MUS81

☐ závěr

	HTS	VS
vybavení (Kč)	50 000 000	500 000
testování		
výpočetní	-	140 000
laboratorní	23 000	19
náklady (Kč)	2 000 000	40 000
čas	týdny	dny
výstupy		
počet inhibitorů	1	6
IC ₅₀ (μM)	50	5

Molekulové modelování:

- 1) aplikovatelné na celou řadu zajímavých problémů
- 2) poskytuje pohled na detaily nedostupné většině experimentů
- 3) díky své rychlosti umožňuje otestovat mnoho hypotéz
- 4) poskytuje prakticky orientované postupy
- 5) přináší významné časové i finanční úspory